

SA BUKA VINA RUA TE SAMUELA Sa Vinabakala

Sa Buka Vina Rua te Samuela, si na vina hokotona sa Buka Vina Keke te Samuela. Vivinei nia sa sa totošo sapu e Devita si na Baᅇara, kekenu pa butubutu Ziuda (Hinia 1-4), meke beto sapu gua asa pa doduruna sa butubutu tie Izireli, (Hinia 5-24). Keke vivinei bakalana koasa gugwana Devita, pude va nomaia sa nana binaᅇara meke va ᅇiᅇira ia sa nana tuturuana, pude razai sari na kana pa korapana sa butubutu Izireli, meke gua tugo koari na baᅇara ᅇiᅇiradi pa votiki popoa. Ele ta dogoro koe Devita sapu keke tie lohi nana rinanerane meke soto va nabu si asa koe Tamasa, meke keke tie sapu boka hola nia tu sa vinapepekae tadi na nana tie. Kaiqa totošo si vata dogoro nia tugo sa sa kinaleana, meke okoro nia tugo sa pude taveti sari na sinea kaleadi hola, pude valeania sa nana binalabala meke nana hiniva. Ba sipu vata gilana nia sa sa nana sinea, koe Netani sa poropita te Zihova, si helahelae ni sa si arini meke va kamoā sa sa vina kilasa sapu garunu la nia Tamasa.

Hoke qetu hola nia rina tie Izireli sa tinoa meke sa hahanana te Devita, ke sipu kamoā tinasuna pa soku ᅇavulu vuaheni sa butubutu si hoke balabala ia rini si keke baᅇara sapu kaqu mae gua pa tutina e Devita, meke kaqu kekenoᅇo puta gua tugo asa, gua.

Sari na Nati Pinaqapaqahana sa Buka

- Sa binaṅara te Devita pa butubutu Ziuda.
 Hinia 1:1 kamo hinia 4:12
- Sa binaṅara te Devita pa doduruna sa butubutu Izireli. Hinia 5:1 kamo hinia 24:25
- a. Sari na vuaheni tatasana banara se Devita. Hinia 5:1 kamo hinia 10:19
 - b. Devita meke Batisiba. Hinia 11:1 kamo hinia 12:25
 - c. Sari na tinasuna. Hinia 12:26 kamo hinia 20:26
 - d. Sari na vuaheni mumudi. Hinia 21:1 kamo hinia 24:25

Gilania Devita sa Minate te Saula

¹ Pa mudina sa minate te Saula si varipera se Devita koari na tie Amaleki^d. Va kilasi sa si arini meke pule mae, meke koa karua rane si asa pa vasileana Zikilaqi. ² Pa koivugona si mae kamo si keke tie vaqura mae guana koari na tie varipera te Saula. Pude vata dogoro nia sa nana tinalotaṅa gua, si rikati sa sari nana poko meke binu nia pepeso sa sa batuna. La koe Devita si asa meke todono gore pa pepeso pa pinamana. ³ Nanasia Devita si asa, “Pavei mae guamu si goi?” gua.

“Na govete mae guaqu vasina koa rina tie Izireli si arau,” gua si asa.

⁴ “Mu tozi nau, na sa si ta evaṅa,” gua se Devita.

“Sa nada qeto minate si govete taloa, meke sokudi si ele mate, Saula meke sa tuna koreo, se Zonatani si ele mate tugo,” gua si asa.

⁵ “Na vegua ke gilania goi sapu ele mate tu se Saula meke Zonatani?” gua se Devita.

⁶ Olanā sa tie, “Koa qua rau pa toqere Qiliboa meke dogoria sapu kokopo la ia Saula sa nana hopere, meke sari na totopili varipera na tie koi pa hose si tata la mo koasa.* ⁷ Taliri si asa, meke dogorau Sa, meke titioko mae koa rau. Olanā si rau, ‘Hiera si rau, banāra!’ ⁸ Nanasa si asa sapu esei si arau gua, meke tozi nia rau sapu arau si keke tie Amaleki, gua. ⁹ Ke zama si asa, ‘Mae, mamu va mateau tani! Na bakora va kaleana si rau, meke tata mate,’ gua si asa. ¹⁰ Ke la si rau meke va matea, sina ele gilania tu rau sapu kote mate mo si asa, ura ele bakora va kaleana si asa. Meke vagia rau sa toropae banāra pa batuna meke na pizopizo pa limana meke paleke maeni rau si arini koa goi, banāra.”

¹¹ Ke rikati Devita meke sari nana tie sari na dia poko pa tinalotaña. ¹² Kulusu na kabo meke madi tugo si arini, osolae kamo totošo lodu sa rimata pa ginuadi ri Saula e Zonatani meke sari doduru tie Izireli, sari na tie varipera te Zihova, sina soku hola arini si mate.

¹³ Meke sipu nanasia e Devita sa tie vaqura sapu paleke mae nia sa inavoso koasa, “Pavei mae guamu si goi?” si olanā si asa, “Arau si keke tie Amaleki, ba koa pa popoa Izireli.”

¹⁴ “Na vegua ke lopu matagutu nia tu goi pude va matea sa banāra ta vizatana te Zihova?” gua se Devita. ¹⁵ Meke tioko vagia Devita si keke ri nana tie meke zama ia, “Va matea gana”, ke seke va matea sa tie Izireli sa tie Amaleki. ¹⁶ Meke zama se Devita koasa tie Amaleki, “Va tasuna pule nigo meke zutu pulenigo telemu,

* **1:6** 1 Samuela 31:1-6; 1 Koron 10:1-6

sipu helahela nia goi sa vina matena si asa sapu ele vizatia Zihova pude na banara.”

Sa Kinabo Nanae te Devita koari Saula e Zonatani

¹⁷ Kerania Devita sa kinera nanaedi ri Saula meke sa tuna koreo sapu e Zonatani, ¹⁸ meke va turua sa sa tinarae pude va tumatumae nia koari na tinoni pa butubutu Ziuda. (Ta kubere pa buka te Zasara si asa.)*

¹⁹ “Koari na toqere pa Izireli si mate sari nada koimata!

Sari na tie varane tadi na nada tie varipera si ele mate.

²⁰ Mu lopu tozi vura nia si asa pa vasileana Qati babe koari na sirana pa Asikeloni.

Mu lopu va malumi sari na barikaleqe Pilisitia pude koa qetu;

mu lopu va malumi sari na tudia vineki ri na tie huporo pude koa getugetu.

²¹ Mani lopu hoqai ruku babe na puni sa toqere Qiliboa;

madi lopu masuru doduru toso sari inuma vasina!

Sina variva kurekuredi sari na lave tadi na tie varane saripu eko vasina;

sa lave te Saula si lopu ta oela va nedala pule.

²² Sa bokala te Zonatani si variva mate, meke loke nana tataru sa magu varipera te

Saula,
pu va matei saripu niniradi,
meke va matei tugo sari na kana.

* **1:18** Zos 10:13

- 23 Saula meke Zonatani, tatarue mia hola meke tataruni gamu tugo ri na tie;
koa varigara pa tinoa meke mate varigara tugo pa minate;
rerege holani sari na atata,
meke niñira holani sari na laione.
- 24 Gamu na barikaleqe pa Izireli, mi besu nia se Saula!
Ele va pokoni gamu poko ziñara arileadi sa,
meke ele va sarisarini gamu patu arilaedi na qolo sa si gamu.
- 25 Ele hoqa sari na tie varane pa vinaripera,
tava mate si arini.
Zonatani si eko mate nana koari na toqere.
- 26 Kulusu nigo rau, ke tasiq̄u Zonatani;
ve toleñe gua arilaemu hola koa rau si goi!
Ve toleñe gua tolavaena gua sa mua tataru koa rau,
leana hola nia sa tataru tadi na barikaleqe.
- 27 Sari na tie varane pa vinaripera si ele mate,
meke ta veko palae sari dia tiñitona varipera
meke namu loke laedi.”

2

Tava Bañara se Devita pa Butubutu Ziuda

¹ Hola sapu gua asa, si nanasia Devita se Zihova, “Vegua kaqu la si rau pude koa pa keke koari na vasileana hire pa popoa Ziuda?”

“Uve”, olaña gua se Zihova.

“Vasileana pavei sia?” Gua se Devita. “Pa Heboroni”, gua se Zihova. ² Ke la pa Heboroni

se Devita, turani sa sari karua nana barikaleqe ari Ahinoami, sapu na barikaleqe pa Zezireli, meke se Abiqeli, sa nabokona e Nebalo, sapu sa barikaleqe pa Kameli.* ³ Turani tugo sa sari nana tie meke sari dia tamatina, meke koa si arini koari na vasileana pa vari likohaena Heboroni. ⁴ Meke mae sari na palabatu pa butubutu Ziuda pa Heboroni meke va madia se Devita pude na banara pa butubutu Ziuda gua.

Sipu avoso nia Devita sapu ele pomunu nia ri na tie pa vasileana Zebesí pa popoa Qileadi se Saula gua,* ⁵ si garunu lani sa vasina si kaiqa tie paleke inavoso guahe: “Mani manani gamu e Zihova sina vata dogoro nia gamu sa mia tataru nomana koasa mia banara sapu pomunia gamu. ⁶ Meke kamahire si mani tataru va nononi gamu e Zihova si gamu. Arau ba kaqu tavete valeana atu tugo, sina gua sapu ele tavetia gamu. ⁷ Ego, mi koa va ninira na varane! E Saula sa mia banara si ele mate, meke sari na tinoni pa butubutu Ziuda si ele va madi au si arau pude na dia banara gua.”

Tava Banara pa Izireli se Isiboseti

⁸ Sa koimata nomana tanisa qeto minate te Saula, se Abana^d, sa tuna koreo e Nere, si govete turania sa se Isiboseti, sa tuna koreo e Saula meke karovo la pa Ovuku Zodani meke kamo la gua pa vasileana Mahanaimi. ⁹ Tava banara vasina se Isiboseti koe Abana, pude kopuni sa sarini pa pinaqaha popoa pa Qileadi,

* **2:2** 1 Samuela 25:42-43 * **2:4** 1 Samuela 31:11-13

sa vasileana Zezireli, sari butubutu Asa, Iparemi, meke Benisimane, meke gua tugo pa doduruna sa popoa Izireli. ¹⁰ Made navulu puta vuahenina si asa totošo tava banara pa Izireli, meke karua vuaheni si koa tuturana si asa. Ba pamana nia sa butubutu Ziuda se Devita, sa banara. ¹¹ Koa tuturana pa Heboroni se Devita, meke kopu nia sa sa butubutu Ziuda koari ka Zuapa vuaheni onomo sidara.

Vinaripera pa Varikorapadi rina Tie pa Izireli meke Ziuda

¹² Taluarae pa Mahanaimi sari na nabulu te Isiboseti meke se Abana, la gua koasa vasileana lavata pa Qibione. ¹³ Zoabi sa tuna sa barikaleqe sapu e Zerua meke kaiqa ri kasa tie te Devita si tutuvudi ri koasa kopi pa Qibione. Habotu beto vasina si arini, hopeke pukuna koari karua kalina sa kopi. ¹⁴ Zama la koe Zoabi se Abana, “Mada vizata vagi kaiqa tie vaqura koari karua hopeke pukuna, mada varipodekeni pa vinaripera.”

“Leana mo” gua se Zoabi.

¹⁵ Ke ari ka manege rua tie si turu pa kalina koe Isiboseti koasa sa butubutu Benisimane, razai ri sari ka manege rua tie te Devita. ¹⁶ Hopeke variharupu tuqe batu sari doduru meke variho-vai magu pa kali qeleqeledia, ke namu keke gua puta tugo hoqa gore meke mate varigara sari ka hiokona made. Gua asa ke ta pozae pepeso tana magu sa vasina asa pa Qibione.

¹⁷ Ke sa vinaripera lavata si ta evanae koasa rane sana, meke va kilasi rina tie te Devita sari na tie Izireli meke se Abana. ¹⁸ Sari ka neta tuna

koreo e Zeruaia si koadia tugo vasina, ari Zoabi, Abisai, meke Asahele. Asahele si hoke boka haqala va rerege guana dia* pinomona, ¹⁹ meke podalae hadua sa se Abana, haqala totoro la ia sa. ²⁰ Linana pule se Abana meke zama, “Agoi Asahele si isa?” “Uve,” gua si asa.

²¹ “Noso, lopu hadu au!” gua se Abana. “Hadu lulia tu si keke votiki tie varipera. Mamu vagi gua sapu tagoi sa?” Ba hadu lululia tugo e Asahele. ²² Zama pule la ia tugo Abana, “Noso, lopu hadu au, vea ke sovutau goi pude va mate igo? Vegua meke kote boka tutuvu pulea rau se Zoabi sa tasimu?” ²³ Ba lopu hiva va avoso tugo se Asahele, ke hodu pule la nia Abana sa hubina sa nana hopere pa tiana, meke vura karovo pa mudina. Hoqa gore pa pepeso meke mate se Asahele, meke sari doduru pu kamo mae koasa vasina pu eko sa si turu noso vasina pa pinamana.

²⁴ Ba podalae hadu lulia ri Zoabi meke Abisai se Abana, meke sipu lodu gore sa rimata si kamo koasa toqere Ama sarini, kali gasa rimata pa Qia, koasa sirana sapu la gua koasa soloso qega pa Qibione. ²⁵ Sari na tie pa butubutu Benisimane si mae koe Abana meke turu varigara pa batuna sa toqere meke varipera va ninira sisigiti. ²⁶ Meke kukili vura la koe Zoabi se Abana, “Vegua, lopu kaqu beto varipera si gita? Lopu dogoria tu gamu sapu pa vinabetona si loketona, bana vinarikanai mo? Gami sina tura^unamia mo.

* **2:18** Sa dia pinomona si keke kukuru made nene sapu boka haqala rerege sisigiti.

Vegua ke lopu zamai goi sari na mua tie pude lopu hadu luli gami?"

²⁷ Olana se Zoabi, "Zama hinokara si rau koasa Tamasa toana, be lopu guana zama vura mae si goi, si lopu kaqu noso hadu gamu rina qua tie, osolae kamo munumunu vugo." ²⁸ Ke ivua Zoabi sa buki, na vina gilagila koari nana tie pude noso hadui sari na tie Izireli. Ke noso sa vinaripera.

²⁹ Doduruna sa boñi si ene karovo gua koasa lolomo pa Zodani se Abana meke sari nana tie, meke karovia rini sa Ovuku Zodani. Sipu ele enea rini sa doduruna sa kali munumunu, si mae kamo pule pa Mahanaimi si arini.

³⁰ Sipu ele beto sa vinarihadui, si tioko varigara ni e Zoabi sari doduru nana tie, meke tiqe gilania sa sapu ari ka manege sia si lopu koa, turanae koe Asahele. ³¹ Ka ñeta gogoto onomo ñavulu puta sari na tie te Abana koasa butubutu te Benisimane sapu va matei rina tie te Devita. ³² Vagia e Zoabi meke sari nana tie sa tinina e Asahele meke la pomunu nia koasa lovuna sa tamadia pa Betilihema. Beto asa, doduruna sa boñi si ene va tokele la meke kamo vaqavaqasa pule pa Heboroni si arini.

3

¹ Sa vinariperai pa varikorapaedia ri koari pu toka nia sa tatamana te Saula, meke koari pu toka nia sa tatamana te Devita si gelenaena hola. Totoso ñinira lalanana sa kalina te Devita, si malohoro lalanana tugo sa kalina te Saula.

Sari na Tuna e Devita

² Sipu koa pa Heboroni se Devita si ari ka onomo sari na tuna koreo, Amanoni si na tuna koreo kenuna, sapu va podo nia sa koe Ahinoami sa barikaleqe pa Zezireli. ³ Vina rua si Sileabi, sa tuna e Abiqeli, sa nabokona e Nebalo pa Kameli. Abusalamu^d si vina neta sa tuna e Ma'aka, sa tuna vineki e Talamai sa banara pa popoa Qesura. ⁴ Adonaeza si vina made sapu sa tuna e Haqiti, meke e Sepatia, si vina lima, sa tuna e Abitali. ⁵ Vina onomo si Itureami, tinana sa si e Eqala.

Karovo La pa Kalina te Devita se Abana

⁶ Sipu korapa la sa vinaripera pa varikorapadi ri kalina te Devita meke sa qeto minate sapu toka nia sa tutina e Saula, si ninira lalanana se Abana holani sari na tie varitokae pa binañara te Saula.

⁷ Keke rane si va potu nia Isiboseti sa tuna e Saula koe Abana sapu puta turanìa* sa sa barikaleqe pinausu tanisa tamana, pozana e Rizipa tuna vineki e Aia. ⁸ Ta naziri sisigiti se Abana meke zama, "Balabala ia goi sapu osonia rau se Saula, gua? Na lopu e Ziuda si toka nia rau. Tatasana gua tu podalae luli va hitehitekia rau se Saula sa tamamu, meke sari tasina koreo, na nana baere. Meke ele toka nigo rau pude lopu va kilasigo e Devita, ba pa rane ninoroi si va potu nau goi sa barikaleqe sana! ⁹⁻¹⁰ Ele va tatara nia tu e Zihova koe Devita sapu kaqu vagi pania sa sa binañara koe Saula meke sari na tutina,

* **3:7** Pa hahanana tadi na tie Ziu sa tie sapu koa turanìa sa barikaleqe pinausu tanisa banara si hiva hobeas sa pude na banara.

meke kaqu tava banara hobe se Devita koari na butubutu pa popoa Izireli meke pa Ziuda, podalae pa keke kali kukuru popoa, meke kamo la gua pa vinabetona.*

Ego, mani seke va mate pani au e Tamasa si rau, be lopu va gorevura ia rau sapu gua asa!"
¹¹ Matagutu hola nia Isiboseti se Abana, ke namu lopu kulu si asa.

¹² Garunu la tie palepaleke inavoso koe Devita se Abana, sapu korapa koatu pa Heboroni pa totoaso asa, pude tozi va avoso nia, "Esei si kote banara nia sa popoa hie? Mada tavetia sa vinariva egoi, meke kote toka nigo rau pude vagi karovia sa doduruna sa popoa Izireli pa mua kinopu."

¹³ "Leana!" gua se Devita. "Kote tavetia rau sa vinariva egoi pa keke ginugua mo. Kaqu turana pule mae nia goi se Maekolo sa tuna vineki e Saula, totoaso mae dogorau goi." ¹⁴ Meke garunu lani tugo e Devita sari nana tie paleke inavoso koe Isiboseti pude tozi nia sapu guahe, "Va pule mae ia se Maekolo sa qua barikaleqe. Holu nia keke gogoto kapu tie Pilisitia rau si asa meke haba ia!"* ¹⁵ Ke turana taloa nia e Isiboseti se Maekolo koe Palitieli sa nana palabatu sapu sa tuna e Laisi. ¹⁶ Kabo ene lulia Palitieli se Maekolo meke kamo la gua tu pa vasilyana pa popoa Bahurimi. Ba sipu zama ia e Abana pude pule gua, si kekere pule pa popoa si asa.

¹⁷ La koari na tie tuturana tadi na tie Izireli se Abana meke zama koarini si asa, "Ele seunae

* **3:9-10** 1 Samuela 15:28 * **3:14** 1 Samuela 18:27

hola sapu aqania gamu se Devita pude na mia baṅara. ¹⁸ Kamahire mo sa toroso. Balabala ia gua sapu zama nia e Zihova, 'Kaqu tavetavete nia Rau sa qua nabulu sapu se Devita, pude harupi sari na tie Izireli koari na tie Pilisitia, meke koari doduru dia votivotiki kana pule!' " ¹⁹ Zama tugo koari tiena sa butubutu te Benisimane se Abana meke tiqe hola la tozi nia sa se Devita pa Heboroni gua sapu va egoa rina tie pa popoa Izireli meke pa butubutu te Benisimane pude tavetia.

²⁰ Sipu kamo mae pa Heboroni koe Devita se Abana meke sari ka hiokona puta nana tie, si tavete poni inevaṅa e Devita si arini. ²¹ Tozi nia Abana se Devita, "Maqu la mo kamahire meke la varigara maeni koa goi na qua baṅara sari doduru butubutu Izireli. Kote va egoa mo rini pude na dia baṅara si goi, meke tiqe kote boka evaṅia goi gua sapu mizia goi, meke kote kopu beto nia goi sa doduruna sa popoa." Va egoa Devita meke tiqe va sarea sa se Abana meke garunu pule nia sa si asa pa binule.

Tava Mate se Abana

²² Lopu seunae si kamo pule mae pa vinaripera se Zoabi meke sari kaiqa tie varipera te Devita, moatadi sari likakalae sapu paleke pule maeni rini koari na dia kana. Ele taluarae koe Devita pa Heboroni se Abana, sina ele va sarea sa meke garunu pule nia sa pa binule si asa. ²³ Sipu mae kamo se Zoabi meke sari na tie varipera te Devita, si avoso nia rini sapu mae koe baṅara Devita se Abana, meke ele tava sare meke ta garunu pule pa binule si asa. ²⁴ Ke la zama

koasa banara si asa, “Na sa si tavetia goi? Mae se Abana koa goi, venagua ke va pule gunia tu goi sana sia? ²⁵ Sapu mae nia sa si pude mae sekesekei nigo meke hata vurani sari doduru ginugua pu taveti goi meke sari doduru mua rinizu.”

²⁶ Sipu taluarae se Zoabi koe Devita si garunu tie paleke inavoso si asa pude la turaña pule mae nia se Abana, kamo rini koasa berukehe pa Saera meke turaña pule mae nia rini, ba lopu hite gilania Devita sapu gua asa. ²⁷ Sipu kamo pule mae pa Heboroni se Abana, si turaña vata kale la gua nia Zoabi koasa sasada bara, pude mani vivinei koasa telena gua, ba sipu ene tata mae se Abana si hovaia sa tiana. Ke tava mate se Abana sina va matea sa se Asahele sa tasina, gua. ²⁸ Meke sipu avoso nia e Devita sapu mate se Abana, si zama si asa, “Gilania Nana e Zihova sapu sa qua binañara meke arau si via koasa vina matena e Abana. ²⁹ Mani ta gorei nia e Zoabi meke sari doduru nana tatamana sa vina kilasana. Koari doduru sinage kaiqa rina tie koasa nana tatamana si kaqu razai na tubu, popoqu, meke koele, babe mate pa vinaripera, na loke gedi ginani na gua.” ³⁰ Koasa linipuna mo sapu va matea e Abana pa vinaripera pa Qibione se Asahele, si va matea ri Zoabi e Abisai se Abana.

Ta Pomunae se Abana

³¹ Ke zama ia Devita se Zoabi meke sari nana tie varipera pude sira rikati dia poko, va sage poko baika, meke pude kaboa se Abana totošo ene va kenue ri kasa koasa vinaripomunae.

Meke e Devita sa baṅara si ene lulia mudina sa tomate. ³² Ta pomunae pa Heboroni se Abana, meke kabo va ululae pa lovu sa baṅara, meke gua tugo sari doduru tie. ³³ Kera nia e Devita sa kinera lukalukana hie la koe Abana,

“Na venagua tu ke mate guana tie duviduvili se Abana?

³⁴ Lopu ta pusi sari limana,
 lopu ta pusi sari nenena,
 mate guana keke tie sapu tava mate hoboro
 koasa tie kaleana.”

Meke kabo pule tugo sari na tie.

³⁵ Beto sapu gua asa si mae ososo nia rina tie se Devita pude hena ginani sipu korapa rane nana sa popoa, ba vekoa sa si keke vina tatara ninirana, “Mani va mate au e Tamasa si rau be hena ia rau si keke vasi ginani sipu lopu ele hokoto sa rane!” ³⁶ Avosia ri doduru tie sapu gua asa meke qetu nia rini. Doduru ginugua sapu taveti sa baṅara si qetu betoni rini. ³⁷ Doduru tie te Devita, meke sari doduru tie pa popoa Izireli si va hinokara betoa rini sapu lopu somana nia e Devita sa vina matena e Abana. ³⁸ Zamai sa baṅara sari nana tie nomadi, “Gilania gamu sapu koasa rane hie si mate si keke koimata ninirana pa Izireli? ³⁹ Ta vizataqu tu koe Tamasa si rau pude na baṅara, ba lopu ninira koasa rane ninoroi. Ninira hola nau ri tuna koreo e Zeruia si rau. Lopu boka hukatia rau sa dia tinavete kaleana hie. Mani va kilasi e Zihova sari tie kaleadi hire.”

4

Tava mate se Isiboseti

¹ Sipu avoso nia e Isiboseti sa tuna koreo e Saula sapu tava mate pa Heboroni se Abana si matagutu si asa, meke sari doduru tinoni Izireli ba ta duana tugo. ² Karua koimata koasa nana geto minate e Isiboseti sapu tuturana pa vinaripera si koa pa Biaroti pa popoa Benisimane. Ari Bana meke e Rekabi sari karua tuna koreo e Rimoni. ³ Sari tinoni pu koa kenudi vasina si govete la pa Qitaimi, vasina si koa rini kamo kamahire.

⁴ Keke tutina pule e Saula si e Mepiboseti sa tuna koreo e Zonatani, sapu lima vuahenina mo meke mate sari Saula e Zonatani. Sipu kamo mae gua pa Zezireli sa inavosona sa dia minate si palekia sa barikaleqe pu kopuna se Mepiboseti meke govete turana, ba va hoqaiia sa, ke koele sari nenena.*

⁵ Taluarae sari Rekabi e Bana pude la pa vetu te Isiboseti, meke la kamo tata korapa rane, sipu korapa magogoso si asa. ⁶⁻⁷ Rodoko sa barikaleqe pa sasada sipu korapa varipaqaaha ni sa sari na kiko huiti koari na qaloqalotodi, meke puta nana, ke nuquru hola sari Rekabi e Bana.* Sipu kamo ari karua pa korapa vetu si tooto lamo koasa teqe te Isiboseti pu korapa puta barono nana vasina meke hovaia ri karua tiana. Kupa vagia ri karua batuna meke paleke ene karovo gunia

* **4:4** 2 Samuela 9:3 * **4:6-7** Sa Hiburu pa vesi hie si lopu bakala, kaiqa iniliri si zama, "Nuquru sari kara pa korapa vetu dono guana hata huiti si arini, ba hovaia ri karua tiana. Beto asa si govete golomo taloadia."

pa lolomo Zodani doduruna sa boni. ⁸ La vala nia ri karua koe banara Devita pa Heboroni sa batuna meke zama, “Hie sa batuna e Isiboseti, sa tuna koreo sa mua kana se Saula, sapu podekia pude va matego. Rane ninoroi si va malumigo e Zihova pude tubehe hobeia goi se Saula meke sari tutina.”

⁹ Olaña se Devita, “Zama tokotokoro koe Zihova sapu toa holana sapu va sare au koari doduru tinasuna si rau! ¹⁰ Sipu mae sa tie pude tozia koa rau pa Zikilaqi sa inavosona sa minate te Saula, si balabala ia sa sapu paleke mae inavoso leana si asa, ba garunia rau sa tie varipera pude tuqe vagia meke va matea. Asa tu sa pinia sapu vagia sa koasa nana inavoso leana!* ¹¹ Namu kaleana hola latu saripu va mate tie loke nana ginugua sapu putana pa nana vetu! Kaqu tubehe hobe gamu rau kamahire koasa vina matena sa, meke kaqu va mate gamu rau koasa kasia popoa hie.” ¹² Garuni e Devita sari nana tie varipera meke va matei sari Rekabi meke e Bana, meke moku pani ri limadi na nenedia, va sigoto vekoi rini tinidia tata koasa kopi pa Heboroni. Vagia rini sa batuna e Isiboseti meke la pomunia pa lovu te Abana pa Heboroni.

5

Ta Evanæ Banara pa Popoa Izireli se Devita (1 Koronikolo 11:1-9, 14:1-7)

¹ Meke mae koe Devita sari doduru butubutu Izireli pa Heboroni meke zama, “Gami si na masamu na eharamu soti. ² Pa totosole hola,

* **4:10** 2 Samuela 1:1-16

sipu korapa mami baṅara se Saula, si agoi mo turana lani pa vinaripera sari na tinoni Izireli, meke ele va tatara nia Zihova sapu agoi kaqu turani na kopu ni sari Nana tinoni pude na dia baṅara, gua.”³ Ke mae koe Devita, sa baṅara pa Heboroni, sari doduru koimata pa popoa Izireli. Ke tavetia sa si keke vinariva egoi madina koa rini pa kenuna e Zihova. Va madia rini meke ta evaṅae na baṅara pa Izireli si asa.⁴ Ka toloṅavulu puta vuahenina se Devita sipu ta evaṅae baṅara, meke koa baṅara si asa ka made ṅavulu puta vuaheni.*⁵ Koa baṅara pa Heboroni koari na tie Ziuda si asa koari ka zuapa vuaheni kukuruna, meke pa Zerusalem koari doduru tie Izireli meke pa Ziuda ka toloṅavulu neta vuaheni.

⁶ Sa binaṅara pa Zerusalem si podalae guahe. Ene vura la se Devita meke sari nana tie pude rapata nia si pa Zerusalem. Sari na tie Zebusi, saripu koa vasina, si balabala ia sapu lopu kaqu boka va kilasia Devita sa vasileana lavata, gua asa ke zama si arini koa sa, “Lopu kaqu boka nuṅuru hokara mae tani si agoi. Ari na behu na ike mo ba kote boka hadu panigo si goi.”*

⁷ Ba zau vagia Devita sa vasileana pa korapana sa bara ṅinirana pa Zaione, meke ta gilana sapu ta evaṅae na “Vasileana Lavata te Devita” si asa.

⁸ Pa rane sana si zama se Devita koari nana tie, “Sa tie pu hiva va kilasi sari na tie Zebusi si mani ene nuṅuru sage lulia sa sirana tana kolo meke kaqu tiqe kamoi. Mani sage lulia sa sirana tanisa

* 5:4 1 Baṅ 2:11; 1 Koron 3:4, 29:27 * 5:6 Zos 15:63; Zaz 1:21

kolo pa korapa bae, meke haele koasa berukehe vasina vagi kolo rini. Mamu la rapatani gedi sari na qua kana, arini pu zama, 'Na tie behu na ike,' gua." Arini pu kana ia se Devita gua asa ke ta pozae, "Na tie behu na tie ike ba lopu boka nuquru pa vetu tanisa banara."

⁹ Sipu ele zau vagia sa sa vetu ninirana, si koa vasina se Devita meke poza nia sa, "Sa Vasileana Lavata te Devita si asa." Podalae pa gasa rimata panapeka kamoā panaulu si va siṅi nia patu na pepeso rini meke tavete vari likohae nia vetu niniradi sa sa vasileana lavata asa. ¹⁰ Ke ninira noṅo latu se Devita, sina se Zihova Tadi na Qeto Minate si somana koa koasa.

¹¹ Sa Banara Hiramū pa Taea si garunu lani sa sari na tie paleke inavoso koe Devita; poni nia dekuru huda sida meke sari na kamada na tie peqo patu sa pude tavetia sa vetu banara. ¹² Gua asa ke gilania Devita sapu ele va turu va nabua e Zihova si asa pude na banara pa Izireli, meke tava ululu sa nana butubutu banara pa laedi rina nana tinoni pa Izireli.

¹³ Sipu rizu taluarae pa Heboroni meke mae pa Zerusalemā si arini, si vagi va soku barikaleqe pule se Devita, meke sari na nabulu barikaleqe, meke sokudi nana koburu koreo na vineki. ¹⁴ Hire sari na pozadi rina tuna Devita pa Zerusalemā, ari Samua, Sobabu, Nētani, Solomone, ¹⁵ Ibaha, Elisua, Nepeqi, Zapia, ¹⁶ Elisama, Eliada, meke Elipeleti.

*Mataqara Holani Devita sari na Tie Pilisitia
(1 Koronikolo 14:8-17)*

¹⁷ Ta tozi nia ri na tie Pilisitia sapu tava banara se Devita pa Izireli gua, ke topue sari na tie varipera pude la saputu vagia gana si asa gua. Sipu avoso nia Devita sapu gua asa, si gore la si asa koa keke vasina ninirana. ¹⁸ Kamo mae pa lolomo Repaemi sari na tie Pilisitia meke koa vasina. ¹⁹ Tapa la koe Zihova se Devita, “Vea kaqu la rapati rau sari na tie Pilisitia hire? Vegua kaqu poni nau Goi sa minataqara?” gua.

Meke olaña se Zihova, “Uve, la mamu rapati, sina kote ponini gamu Rau sa minataqara pude va kilasi sari na tinoni Pilisitia.”

²⁰ Ke la pa Beolo Perazimi se Devita meke vasina si va kilasi sa sari na tie Pilisitia. Zama si asa, “E Zihova si ele huara nuquru la i sari na qua kana guana naqe.” Gua asa ke ta pozae Beolo Perazimi* sa vasina asa. ²¹ Sipu govete sari na tie Pilisitia si veko pani rini sari dia beku, ke paleke taloa ni Devita meke ari kasa nana tie si arini.

²² Meke pule la pule pa lolomo Repaemi sari na tie Pilisitia meke la koa vasina. ²³ Ke nanasa pulea Devita se Zihova meke olaña si Asa, “Mu lopu ene tonoto la pude rapata ni koasa vasina sana, ba mamu likoho la tu. Mamu rapata ni si arini pa mudidia, tata koari na hudahuda balasamu. ²⁴ Pana avosia gamu sa ene halabutu pa batu huda, si mamu tiqe rapata ni, sina Arau si kaqu ene va kenue koa gamu pude va kilasia sa qeto minate Pilisitia.” ²⁵ Lulia Devita gua sapu garunu nia e Zihova, meke hadu pule ni sa sari

* **5:20** Sa ginuana Beolo Perazimi si na “Banara tanisa Huara Nuquru.”

na tie Pilisitia podalae pa Qeba meke kamo la tu pa Qeza.

6

Ta Paleke La pa Zerusalemā sa Bokese Vinariva Egoi te Zihova

(1 Koronikolo 13:1-14, 15:25 kamo hinia 16:6,43)

¹ Tioko varigarani pule Devita sari doduru tie varipera bokabokadi pa Izireli, meke ari ka toloṅavulu puta tina tie si mae koasa. ² Meke turana lani sa pa Ba'ala pa popoa Ziuda si arini, pude paleke vagia sa Bokese Vinariva Egoi te Tamasa meke pude sage la pa Zerusalemā, gua. Sa Habohabotuana Baṅara te Zihova Tadi na Qeto Minate* si Asa sapu koa pa varikorapadi rina mateana ari tatapurudi sapu ta pozae Serubimi.* ³ Paleke vagia rini si asa koasa vetu te Abinadabi pa toqere, meke surana rini koa keke totopili vaqurana. Ari Uza e Ahio, sari kara tuna Abinadabi si turana sa totopili.* ⁴ E Ahio si ene va kenuē, ⁵ meke se Devita meke sari doduru tie Izireli si vala betoi rini sari doduru dia ninirana pa peka na kera, pude va lavatia se Zihova gua. Mikemike ni rini sari na mike, hapu, na laera, sari na daramu, tiniona qaleqaleto, meke na sibolo.

* **6:2** Sa ginuana Zihova Tadi na Qeto Minate si Zihova pu tagoi sari doduru ninirana meke baṅara nia sa doduruna sa kasia popoa. Na Koimata si asa pu ponia sa minataqara koari na Nana nabulu qeto minate tadi na mateana pa Maṅauru meke ari na tiena sa pepeso. * **6:2** Ekd 25:22 * **6:3** 1 Samuela 7:1-2

⁶ Sipu mae kamo si arini koasa vasina vari-paqaha ni rini sari kiko huiti koari na qaqalotodi te Nekoni, si ta tubarae sa bulumakao, meke qaqama la se Uza meke tuqea sa sa Bokese Vinariva Egoi te Zihova. ⁷ Meke pa toতোসো tugo asa si bugoro nia Zihova Tamasa se Uza, meke seke va matea sa, sina lopu pamaña nia sa sapu hopena sa bokese. Mate vasina se Uza pa kapana sa Bokese Vinariva Egoi. ⁸ Ta naziri se Devita sina va kilasia Zihova se Uza pa binugoro. Ke ta pozae Perezi Uza sa vasina asa kamo kamahire, sapu sa ginuana sa “Tava kilasa se Uza.”

⁹ Meke koasa ranena asa si matagutu nia Devita se Zihova meke zama, “Vegua meke kaqu boka paleke mae nia rau sa Bokese Vinariva Egoi kamahire?” ¹⁰ Ke balabala ia sa si pude lopu paleke la nia pa Zerusalem si asa, ba kekere mokue mo pa sirana meke la vekoa sa si asa pa vetu te Opeti Edomu. Keke tie pa vasileana Qati si asa. ¹¹ Koa mo vasina si asa ka neta sidara, meke mana nia Zihova se Opeti Edomu meke sa nana puku tatamana.*

¹² Avoso nia Devita sapu koa gua koasa Bokese Vinariva Egoi si mana nia Zihova sa puku tatamana te Opeti Edomu meke sari doduru pu tagoi sa. Ke la vagia sa sa Bokese Vinariva Egoi pa vetu te Opeti meke paleke la nia rini koari na huda palepalekeana meke sage la pa Zerusalem pa qinetuqetu lavata. ¹³ Sipu palekia rina tie sa Bokese Vinariva Egoi meke ene la ka onomo hinena nene, si va noso paki

* **6:11** 1 Koron 26:4-5

e Devita si arini, meke vala sa koe Zihova si keke vina vukivukihi bulumakao meke keke tuna bulumakao nobokona. ¹⁴ Tivitivi nia mo Devita si keke poko lineni pa kopetena meke peka va ninirae hola pude va lavatia se Zihova, gua. ¹⁵ Ke irirana na buki qetuqetu se Devita meke sari doduru tie Izireli, sipu paleke sage la nia rini pa Zerusalem sa Bokese Vinariva Egoi te Zihova.

¹⁶ Sipu ele ta paleke nuquru pa vasileana Zerusalem sa Bokese, si hopiki vura pa vuida se Maekolo sa tuna vineki e Saula meke dogoria sa se Devita sapu korapa peka na horu pa kenuna e Zihova meke hakohako nia sa si asa. ¹⁷ Palekia rini sa Bokese meke la vekoa koasa nana vasina pa korapa ipi poko sapu ele tavete va nama vekoa Devita. Beto asa si va vukivukihi va uququ se Devita meke va vukivukihi binaere la koe Zihova. ¹⁸ Sipu ele beto tavetia sa sari na vina vukivukihi va uququ na vina vukivukihi binaere, si mana ni sa sari na tie pa korapa pozana Zihova Tadi na Qeto Minate. ¹⁹ Meke va hia poni ni ginani sa sari doduru. Hopeke poni bereti sa sari na palabatu na barikaleqe pa Izireli, meke keke vasi kukuru masa ta kinana meke kaiqa qurepi popadi tugo. Meke tiqe hopeke pule la pa dia vetu sari doduru.*

²⁰ Beto asa, sipu pule la pa nana vetu se Devita pude la tutuvi sari nana tamatina gua, si vura mae se Maekolo koa sa, meke zama, "Sa banara pa Izireli si lopu vatanaka pule nia pa rane ninoroi! Dodorena guana tie duviduvilina pa kenudi rina vineki tadi nana nabulu meke loke nana kinurekure," gua si asa.

* **6:19** 1 Koron 16:43

²¹ Olaña se Devita, “Na peka si rau pude va lavatia se Zihova, sapu ele vizatau pude na hinobena sa tamamu meke sari nana tatamana, pude vata evañae nau na bañara koari na tie Izireli. Kaqu peka lamo si rau pude va lavatia se Zihova. ²² Ba lopu kaqu va arilaena pulenau, meke kote balabala ia goi sapu loke laequ si rau, ba sari na vineki sara si kaqu va lavatau si rau!”

²³ Ke namu loke tuna se Maekolo sa tuna vineki e Saula pa doduruna sa nana tinoa osolae mate si asa.

7

Sa Inavoso te Netani Koe Devita (1 Koronikolo 17:1-15)

¹ Koa pa nana vetu bañara se Devita, meke lopu kaqu varipera nia sari doduru nana kana, sina Zihova si ponía sa binule. ² Meke zama sa bañara koe Netani sa poropita, “Hiera si rau korapa koa pa keke vetu sapu ta tavetae huda sida, ba sa Bokese Vinariva Egoi te Zihova si ta kopue mo pa ipi poko!”

³ Olaña se Netani, “Mu tavetia gua sapu koa pa mua binalabala, sina koa koa goi se Zihova.”

⁴ Ba pa boni tugo asa si zama koe Netani se Zihova, ⁵ “La mamu tozi nia sa qua nabulu Devita sapu Arau si zama guahe koa sa, ‘Lopu agoi kaqu tavetia sa Zelepade pude vasina koa si Rau. ⁶ Podalae tu pa totošo sipu harupi Rau sari na tinoni pa Izipi kamoá kamahire, si lopu hite koa pa Zelepade si Rau. Ba koa mo pa ipi pa doduru vasina pu rizu la ia rina tie Izireli. ⁷ Koari doduru Qua inene somanae koari na tinoni Izireli, si

namu lopu hite tepa ia Rau si keke rina koimata saripu ele huhuki Rau, sapu “Na vegua ke lopu tavete poni Nau rini si keke Zelepade sapu ta tavetae huda sida,” gua!

⁸ Ke tozi nia sa Qua nabulu Devita sapu Arau se Zihova Tadi na Qeto Minate si zama koa sa, ele vagi igo Rau sipu kopu sipi si goi pa pezara duduli meke va palabatu igo Rau koari na qua tinoni Izireli. ⁹ Ele koa turana igo Rau pa ninæ vasina pu la agoi, meke ele va kilasi Arau sari na mua kana, sipu raza la i goi. Kaqu va arilaemu igo Rau si goi gugua ari na koimata nomadi pa kasia popoa. ¹⁰⁻¹¹ Ele vizatia Rau si keke vasina tadi na Qua tie Izireli meke ele va koa i Rau vasina, vasina pu kaqu koa si arini meke lopu kaqu ta nonoala pule. Podalæ pa toso sipu nuquria rini sa popoa hie, si ta raza lamo koari na tie kaleadi si arini, ba lopu kaqu ta evana pule sapu gua asa. Va tatara nia Rau sapu kaqu va sare igo Rau si goi koari doduru mua kana meke kaqu kuri ponigo e Zihova si keke vetu.* ¹² Pana mate si goi meke ta pomunu turanae koari na tiatamamu, si kaqu va banaria Rau si keke ri na tumu meke kaqu va ninira ia Rau sa nana binañara.* ¹³ Asa sa tie sapu kaqu kuria sa Zelepade taqarau, meke kaqu va koa hola ia Arau sa nana binañara ninæ rane ka

* **7:10-11** Kaqu kuri ponigo Rau si keke vetu, sa ginuana si “kaqu ponia koari na tumu sa binañara.” * **7:12** Sam 89:3-4, 132:11; Zn 7:42; TTA 2:30

rane,* ¹⁴ meke Arau si kaqu na Tamana sa, meke kaqu na tuqu koreo Rau si asa. Pana sea si asa, si kaqu va kilasia Rau si asa kekenoŋo gua sa tamana sa koburu sapu hoke va kilasia sa sa tuna.* ¹⁵ Ba lopu kaqu vagi pania Rau koa sa sa Qua tataru gua sapu evaŋia Rau koe Saula, sapu va rizu pania Rau pude agoi si kaqu na baŋara. ¹⁶ Kaqu ari tutimu si goi doduru totoŋo, meke kaqu va turu va nabua Rau sa mua butubutu ninae rane. Meke sa mua binaŋara si kaqu loke vinabetona.’” * *

¹⁷ Tozi beto lani Netani koe Devita sari doduru gua pu tozi nia Tamasa koa sa.

*Sa Vinaravara Zinama Valeana te Devita
(1 Koronikolo 17:16-27)*

¹⁸ Meke sipu avosia Devita sa zinama te Zihova koe Netani, si nuquuru sa baŋara Devita pa korapa ipi pa kenuna Zihova. Habotu si asa meke varavara: “Ke Zihova, Baŋara, lopu garoqu rau gua sapu ele tavete mae ni Goi koa rau, gua tugo koari na qua tatamana. ¹⁹ Ba sapu tavetia Goi kamahire si arilaena hola nia visoroi hire. Ke Zihova Baŋara! Ele zama nia tugo Goi si asa, sapu koasa tutiqu rau sa Mua nabulu vugo repere meke va gilana nia Goi pa tie ke Zihova Baŋara! ²⁰ Na sa pule si kaqu boka zama nia rau koa Goi! Gilanau Mua mo, na Mua nabulu si rau.

* **7:13** E Zisu sina tuna Devita sapu kuria sa Zelepade hinokara sapu sa Nana tinina, sapu sari na tie hinokara te Tamasa. Mu doŋo la pa vesi 1 Kor 6:19; Epi 2:19-22: * **7:14** Sam 89:26-27;

2 Kor 6:18; Hib 1:5 * **7:16** Zisu kuria sa Zelepade te Tamasa sapu koa hola ninae rane. Mu doŋo la pa Hiburu 1:5: * **7:16** Sam 89:36-37

21 Na Mua hiniva meke koari na Mua zinama si tavetia Goi si hie. Ele taveti Goi sari doduru tinavete arileadi gua hire meke vata dogoro nia koarau sa Mua nabulu. 22 Tolene gua arileamu si Agoi, Zihova Banara. Loke tie pule si kekenono gua Agoi, meke pa talina mami avosi gami sapu Agoi mo telemu sa Tamasa. 23 Loke butubutu pule pa pepeso si kekenono gua Izireli, sapu ele harupia Goi pa tinoa pinausu, pude vata evanae ni Mua tinoni soti Goi. Sari na tinavete arilaedi na variva magasadi pu tavete ponini Goi si vata gilana nia sa inavosomu Goi pa kasia popoa. Hadu pani Goi sari votiki butubutu meke sari na dia tamasa sipu zukuru nono la sari na Mua tie, pu vata rupaha pule mae ni Goi pa popoa Izipi, pude na Mua tinoni soti, gua.* 24 Ele vata evanae ni na Mua tie soti Goi sari na tie Izireli ninae rane ka rane, meke Agoi Zihova, si ta evanae na dia Tamasa soti.

25 Meke kamahire, Zihova Tamasa, va gorevura ia doduru totošo sa Mua vina tatara sapu ele tavete mae nia Goi koa rau meke koasa tutiqu. Tavetia gua sapu ele zama nia Goi pude tavetia. 26 Sa inavosomu Goi si kaqu arilaena hola, meke kaqu zama guahe sari na tie ninae rane, 'Zihova Tadi na Qeto Minate si na Tamasa.' Meke kaqu kopu nia Goi sa qua binañara koari na tutiqu rau doduru totošo. 27 Zihova Tadi na Qeto Minate, sa Tamasa tadi pa Izireli! Tava mataqara si rau koasa qua vinaravara atu koa Goi, sina ele va bakali tu Goi koa rau sari doduru pu gua hire koasa Mua nabulu, meke ele tozi nau Goi sapu

* 7:23 Diut 4:34

kaqu vata evaṅae ni baṅara Goi sari na tutiqu.

²⁸ Meke kamahire, Zihova, Agoi mo sa Tamasa lavata! Hoke kopuni Goi doduru totoṣo sari Mua vina tatara, meke ele tavetia tugo Goi sa vina tatara tolavaena hie koa rau. ²⁹ Ele tepa igo rau si Goi pude manani sari na tutiqu pude loṗu makudo sa binaṅara tanisa tutiqu koasa Mua dinono. Agoi, Zihova Tamasa lavata, ele va tatara nia si hie, sapu sa Mua minana si kaqu koa koari na tutiqu ninae rane ka rane.”

8

Minataqara te Devita koari na Vinaripera (1 Koronikolo 18:1-17)

¹ Hola kaiqa totoṣo si razai pule e Devita sari tinoni Pilisitia, va kilasi sa, meke vagi pania sa koarini sa popoa pa vasileana Meteḡe Ama.

² Va kilasi tugo Devita sari na tinoni Moabi. Va eko tokeli sa pa pepeso sari na tie ta pusidi meke va matei sa sari karua tie koari doduru vina neta, ba sa doduru vina neta si tava toa. Ke ta evaṅae na nana nabulu e Devita si arini, meke tabara la takisi si arini koasa.

³ Meke va kilasia sa se Hadadeza, tuna e Rehobi sa baṅarana sa kukuru pinaqaha popoa tadi pa Siria sapu pa Zoba. Sipu korapa gore la guana koasa kali pinaqaha popoa pa batuna sage sa popoa Ovuku Iuparetisi pude va turu pulea sa nana kinopu vasina, ⁴ si tuḡe vagi e Devita sari ka maneḡe zuapa tina tie varipera koari na hose tanisa meke ka hiokona puta tina sari nana tie varipera enedi. Kopuni sa sari na hose padadi

keke gogoto totopili varipera meke seke va ike beto pani sa sari doduru pu koa holadi.

⁵ Totoso garunu la tie varipera sari na tie Siria pa Damasikasi pude la toka nia se Hadadeza gua, si rapata ni e Devita meke va matei sa sari ka hiokona rua tina tie. ⁶ Meke va koa nana puku tie varipera se Devita pude koimatani meke koa pa ipi varipera pa korapa dia voloso popoa, meke vata evanae ni nana nabulu, ke tabara takisi la koa sa si arini. Va mataqaria e Zihova pa doduru vasina sapu la si asa. ⁷ Tuqe vagi e Devita sari na lave qolo saripu paleki rina palabatu varipera te Hadadeza meke paleke lani sa pa Zerusalema. ⁸ Soku hola tugo sari na boronizi saripu vagi sa pa Beta meke pa Berotai, koari na vasileana lavata pu kopu ni e Hadadeza.

⁹ Avoso nia sa banara Tou pa vasileana Hamati sapu va kilasia e Devita sa doduruna sa qeto minate te Hadadeza. ¹⁰ Ke garunia sa sa tuna koreo sapu se Zoramu pude la tutuvia meke zama valeana koe banara Devita koasa nana minataqara koe Hadadeza, sina soku totoso ele raza ia sa se Toi. Paleke vinariponi ta tavetae qolo, siliva, na boronizi e Zoramu se Devita. ¹¹ Va madi e Devita sari na vinariponi te Zoramu pude ta tavetae pa vinahesina e Zihova, turanae sari na qolo, siliva pu vagi sa koari na butubutu pu razai sa ¹² pa Edomu, Moabi, Amoni, Pilisitia, meke Amaleki, gua tugo sari kukurudi rina tinagotago saripu vagi sa koe Hadadeza.

¹³ Noma hola la pule sa inavosona e Devita sipu va matei sa sari ka manege vesu tina tie Edomu koasa Lolomo pa Soloti meke tiqe sage pule la si

asa pa Zerusalemā.* ¹⁴ Vekoi nana tie varipera si asa pude koimata ni meke koa pa ipi varipera pa doduruna sa popoa Edomu, meke ta evānae na nana nabulu sari na tie koasa vasina asa. Va mataqaria e Zihova se Devita pa doduru vasina pu la si asa.

¹⁵ Kopu nia e Devita sa doduruna sa popoa Izireli, meke tavetia sa gua sapu garo meke gotogoto koari na tie. ¹⁶ Zoabi, sapu sa tinana sa si e Zerua, si na koimata koasa qeto minate, meke se Zehosapati tuna koreo e Ahiludi si matamata nia sa kinopudi rina kinubekubere. ¹⁷ Zedoki, sa tuna koreo e Ahitubi, meke se Ahimeleki sa tuna koreo e Abiata, sari karua hiamā; Seraea sina tie kubekubere pa binaṅara te Devita. ¹⁸ Benaē sa tuna koreo e Zehoiada si matamata ni sari na tie kopu tini te Devita, meke sari na tuna koreo e Devita si koimata pa binaṅara.

9

Devita meke Mepiboseti

¹ Keke rane si nanasa se Devita, “Vegua koa nana keke tie sapu koa hola pa tatamana te Saula? Be guana koa nana, si hiva vata dogoro nia rau sa tataru vatukana koa sa, pa pozana e Zonatani.”*

² Koa nana si keke nabulu pa tatamana te Saula, pozana Ziba. Ke ta garunu si asa pude la koe Devita. Nanasa sa baṅara, “Vegua agoi se Ziba?” “Uve, arau tugo sa mua nabulu,” gua

* **8:13** Sam 60 * **9:1** 1 Samuela 20:15-17

si asa. ³ Nanasia sa baṅara si asa. “Vegua koa nana keke tie sapu koa hola pa tatamana te Saula, pude maqu va gorevura ia sa qua zinama vina tatara sapu vekoa rau koasa qua tataru va tukana, gua sapu ele va tatara nia rau koe Tamasa?” Olaṅa se Ziba, “Koa nana si keke rina tuna koreo e Zonatani. Ba na mate beto nenena.”*

⁴ “Avei si asa?” nanasa gua sa baṅara. “Koanana pa vetu te Makiri tuna e Amieli pa Lodeba,” olaṅa gua se Ziba. ⁵ Ke tiokia sa baṅara Devita si asa.

⁶ Sipu mae kamo se Mepiboseti, sa tuna e Zonatani sa tuna sa tuna Saula, si todoṅo si asa pa kenuna Devita pa pinamaṅa. Zama se Devita, “Mepiboseti?” Meke olaṅa si asa, “Arau sa mua nabulu, baṅara.”

⁷ “Mi lopu matagutu,” gua se Devita. “Pa pozana sa tamamu se Zonatani, si kaqu tataru nigo rau si goi. Kaqu va pule atui rau koa goi sari doduru pepeso tanisa sa tamana sa tamamu se Saula, meke agoi si kaqu hena na napo pa qua tevolo.”

⁸ Todoṅo pule se Mepiboseti meke zama, “Baṅara, arau si lopu leana hola nia si keke siki matena.” “Na vegua ke tataru hola nau tu goi si rau?”

⁹ Meke tiokia sa baṅara se Ziba, sa nabulu te Saula meke zama ia sa, “Vala pulei rau koe Mepiboseti, sa tuna sa mua palabatu sari doduru tiṅitona saripu te Saula meke tadi na nana tatamana. ¹⁰ Agoi, meke sari na tumu koreo, meke sari na mua nabulu si kaqu letea sa pepeso

* **9:3** 2 Samuela 4:4

tanisa mua palabatu pude poni ginani si arini. Ba se Mepiboseti mo si kaqu hena na napo pa qua tevolo doduru totoſo” Se Ziba hie si ka manege lima tuna koreo meke ka hiokona puta nana nabulu.

¹¹ Olaña se Ziba, “Doduru tinitona saripu gua garununi sa qua bañara si kaqu taveti rau.” Ke hena na napo pa tevolo tanisa bañara se Mepiboseti, gua puta tugo mo keke ri na tuna koreo sa bañara. ¹² Keke tuna koreo vaqura se Mepiboseti pozana si e Maika. Ego sari doduru tie koasa tatamana te Ziba si ta evañae na nabulu mo te Mepiboseti. ¹³ Ke se Mepiboseti sapu mate beto karua nenena, si koa mo pa Zerusalem, henahena doduru totoſo pa tevolo tanisa bañara.

10

Va Kilasi Devita sari na Tie Amoni meke Siria (1 Koronikolo 19:1-19)

¹ Hola kaiqa totoſo si mate sa bañara pa Amoni se Nahasi, meke sa tuna koreo sapu se Hanunu si bañara hobe. ² Zama se Devita, sa bañara, “Kaqu va dogoro nia rau sa qua binaere nabuna koe Hanunu, kekeñoño gua sapu evañia e Nahasi sa tamana koa rau.” Ke garunu la tie paleke inavoso se Devita pude la tozia sa nana tinalotañana.

Sipu la kamo ri pa Amoni, ³ si zama la ia rina koimata vasina sa bañara, “Balabala ia goi sapu pa pinamañana sa tamamu si garunu mae ni e Devita sari na tie hire pude mae tozia sa nana tinalotaña? Namu lokari hokara! Garunu mae ni

sa sari na tie piko hire, pude vilitia sa vasileana lavata pude boka va kilasa gita!" gua.

⁴ Tuqe vagi Hanunu sari na tie paleke inavoso te Devita, neri pani sa keke kali gumidi, magu kumati sa pa totošo kopetedi sari dia poko, meke garunu taloa ni sa. ⁵ Kurekure hola dia pude pule la pa dia popoa. Totoso avoso nia Devita sapu gua ta evaᅇa, si vala inavoso si asa koarini pude koa paki pa Zeriko osolae toqolo pule sari gumidi meke tiqe pule.

⁶ Gilania rina tinoni Amoni sapu ele vata evaᅇae nia na dia kana rini se Devita, ke tabari rini sari ka hiokona puta tina tie varipera pa Siria pa vasileana Betirehobi, meke pa Zoba, meke ka manege rua tina tie pa popoa Tobi, meke koasa baᅇara pa popoa Ma'aka si keke tina tie. ⁷ Avoso nia e Devita sapu gua asa, ke garunu la nia sa se Zoabi meke sa doduruna sa qeto minate. ⁸ Ene va tokele vura sari na tinoni Amoni meke hopeke la turu tokele pa dia tuturuana koasa sirana sapu la gua pa Raba, sa dia nati vasileana lavata. Kaiqa pule, saripu mae guadi pa Siria meke sari na tie pu mae guadi pa Tobi, meke Ma'aka, si va namanama pa kalina sa popoa koasa pavasa lavata.

⁹ Dogoria Zoabi sapu kote rapata mae gua pa kekenu meke pa mumudi sari na kana, ke vizata vagi sa sari na tie varipera bokabokadi pa Izireli, meke vekoi sa pa vasina kaqu mae gua sa qeto minate tadi pa Siria. ¹⁰ Sari doduru pule si vekoi sa pa kinopu te Abisai sa tasina, pude razai sari na tinoni Amoni. ¹¹ Zama la koasa se Zoabi sa tasina, "Pude dogoria goi sapu va kilasau rina

tinoni Siria, si mae mamu toka nau, meke be va kilasigo rina tinoni Amoni si kote atu toka nigo rau. ¹² Koa varane na mataqara! Mada varipera va ninirae poni sari nada tie, meke gua tugo sari na vasileana lavata te Tamasa. Mani gorevura sa hiniva te Zihova.”

¹³ Meke sipu ririzu la se Zoabi meke sari nana tie pude rapata gua, si govete sari na tinoni Siria. ¹⁴ Sipu dogoria rina tinoni Amoni sapu govete taloa sari na tinoni Siria, si govete nia rini se Abisai meke togolo nuquru pule la koasa vasileana lavata. Ke kekere pule nana se Zoabi meke pule la nana mo pa Zerusalem.

¹⁵ Gilania rina tinoni Siria sapu tava kilasa si arini koari na tinoni Izireli, ke tioko varigara ni rini sari na dia tie varipera. ¹⁶ Tioko la i sa banara Hadadeza sari na tinoni Siria saripu koa pa kali gasa rimatana koasa Ovuku Iuparetisi, meke mae pa Helamu si arini aqorae koasa tinolie te Sobako, sa koimata koasa qeto minate te banara Hadadeza pa Zoba. ¹⁷ Sipu avoso nia e Devita sapu gua si varigara ni sa sari doduru koasa qeto minate pa Izireli; karovia rini sa Ovuku Zodani, meke ene la gua pa Helamu, vasina sapu korapa koa sari na tinoni Siria, meke podalae sa vinaripera. ¹⁸ Meke hadu puleni rina tinoni Izireli sari na tinoni Siria. Va matei e Devita meke sari nana tie sari ka zuapa gogoto tie varipera pa totopili, made navulu puta tina tie varipera pa hose, meke va bakoraia tugo rini se Sobako sa palabatu varipera tanisa dia kana, sapu mate tugo koasa vasina varipera asa. ¹⁹ Sipu dogoria ri doduru banara pu toka nia

se Hadadeza sa baṅara sapu tava kilasa si arini koari na tie Izireli, si la varibulei si arini koari na tie Izireli meke koa aqorae mo koarini. Ke matagutu toka pule ni rina tinoni Siria sari na tinoni Amoni.

11

Devita meke Batisiba

¹ Koa sa tooso pa korapa vuaheni sapu noso sa ibu meke podalae pule sa maṅini, sa tooso sapu hoke la pa vinaripera sari na baṅara, si garunia Devita se Zoabi meke sari nana palabatu, meke sa qeto minate pa Izireli pude va kilasia sa butubutu Amoni, meke pude zau vagia tugo sa vasileana lavata pa Raba. Ba koa hola nana tu pa Zerusema se Devita.*

² Keke rane, pana veluvelu, si vanunu se Devita meke sage la pa batuna sa vetu baṅara. Sipu ene vilorae si asa panaulu, si dono gore la meke dogoria sa si keke barikaleqe korapa huhuve nana pa nana vetu. Tolavaena hola si asa.* ³ Ke garunia sa si keke tie pude la hata vura nia sapu esei si asa gua, meke ta gilana sapu e Batisiba si asa na tuna e Eliami meke na loana e Uraea na tie pa popoa Hitaiti. ⁴ Garuni Devita sari na tie pude la turana mae nia si asa koa sa meke koa turania sa si asa. Tige hokoto mo sa nana tooso dogoro sidara. Meke pule la pa nana vetu si asa. ⁵ Mudina asa si gilania sa sapu aritiana si asa ke

* **11:1** 1 Koron 20:1 * **11:2** Pa hahanana tadi na tie Ziu sari na Barikaleqe si ta hivae pude via pa hahanana huhuve pa mudina sa tooso dogoro sidara tadi na barikaleqe.

garunu la nia sa koe Devita sa inavoso pude tozi nia.

⁶ Garunu la nia Devita si keke inavoso koe Zoabi. “Mamu garunu pule mae nia koa rau se Uraea sa tie pa popoa Hitaiti.” Ke garunu pule la nia Zoabi koe Devita si asa. ⁷ Sipu kamo se Uraea, si nanasa nia Devita koasa se Zoabi meke sari na tie varipera meke sa vinaripera. ⁸ Beto asa, si zama koe Uraea si asa, “Mu la pa mua vetu, mamu magogoso paki.” Ke taluarae se Uraea. Meke garunu luli la nia Devita si keke vinariponi pa nana vetu. ⁹ Ba lopu la pa nana vetu se Uraea. Puta somanae mo si asa koari na tie kopu pa sasada bara tanisa banara. ¹⁰ Sipu avoso nia Devita sapu lopu pule la pa nana vetu se Uraea, si nanasia sa si asa. “Ele seunae hola meke tige pule mae si goi, na vegua ke lopu la pa mua vetu si goi?”

¹¹ Olaña se Uraea, “Sari na tie Izireli meke Zioda si la pa vinaripera, meke sa Bokese Vinariva Egoi si koa koa rini. Sa qua palabatu se Zoabi meke sari nana koimata si puta mo pa sada. Na pude vegua ke kaqu pule la pa qua vetu si arau pude la hena na napo, meke puta turania sa qua barikaleqe? Va tatara nia rau pa kenuna sa Tamasa toana, sapu lopu kaqu tavetia rau si keketona gua asa.”

¹² Ke zama se Devita, “Ego, mu koa mo tani pa doduruna sa rane, meke vugo si kaqu garunu pulenigo rau.” Ke koa karua rane pa Zerusalem se Uraea. ¹³ Ruvatia Devita si asa pa hinenahena meke va naponapo viviria sa. Ba pa bonina asa si lopu pule tugo pa nana vetu se Uraea. Puta

nana mo koasa nana teqe pa keke lose kokoana tadi na tie kopu pa vetu banara.

¹⁴ Pana munumunu si kuberia Devita si keke leta koe Zoabi meke va paleke nia mo sa koe Uraea. ¹⁵ Kubere guahe si asa, “Mamu vekoa pa tokele kekenu se Uraea, vasina ninira hola sa vinaripera. Beto asa mamu togolo pule pude mani tava mate,” gua. ¹⁶ Ke pa toতোso raza ia Zoabi sa vasileana lavata si garunu la nia sa se Uraea koa sa vasina gilania sa sapu ninira sari na kana. ¹⁷ Vura mae pa vasileana lavata sari na kana meke razai sa qeto minate te Zoabi, meke kaiqa rina koimata te Devita si mate, gua tugo se Uraea.

¹⁸ Meke garunu la nia Zoabi sa inavoso koe Devita meke tozi nia sa sa gugwana sa vinaripera. ¹⁹ Meke zama ia sa sa tie paleke inavoso, “Pana ele tozia goi koasa banara sa gugwana sa vinaripera, ²⁰ si gina kote bugoro si asa, meke nanasigo, ‘Na vegua ke tata sisigiti la koasa vasileana lavata si gamu meke razai si arini? Lopu gilania tu gamu sapu kote koa pa goba si arini meke gonani gamu tupi? ²¹ Lopu balabala ia tu gamu se Abimeleki sa tuna koreo e Qitione sapu mate pa Tebezi? Vasina gona gore nia keke barikaleqe si keke patu munamunalana huiti koa sa goba meke va matea si asa. Na vegua ke tata sisigiti la tu koa sa goba si gamu?’ Be nanasa gunigo he sa banara si goi, si mamu tozi nia, ‘Sapu sa mua nabulu Uraea sa tie Hitaiti ba mate tugo,’ mu guni nia.”*

* **11:21** Zaz 9:53

²² Ke la sa tie paleke inavoso hie koe Devita meke la tozi koasa gua sapu tozi nia Zoabi pude zamani. ²³ Zama si asa, “Sari na mami kana si niñira holani gami meke vura mae pa vasileana si arini meke raza gami rini pa vasina kalalasangana, ba hadu pule lani gami koasa sasada barana sa vasileana lavata. ²⁴ Meke arini pu koa pa goba si gonani gami tupi, meke kaiqa rina koimata tamugoi banara si mate. Sa mua palabatu se Uraea ba mate tugo.”

²⁵ Zama se Devita koa sa tie paleke inavoso, “Mu la sovutu va niñira ia se Zoabi. Mamu tozi nia tugo pude lopu balabala mamata, sina lopu boka ta gilana sapu esei si kote mate pa vinaripera. Tozi nia si asa pude raza va niñira la pude vagia sa vasileana lavata sana.”

²⁶ Sipu avoso nia Batisiba sapu mate sa nana palabatu gua, si kaboia sa si asa. ²⁷ Sipu ele hola sa tinalotana, si tioko la ia Devita si asa pude mae koa pa nana vetu banara. Ta evanae na loana si asa meke va podo nia sa koasa si keke koburu koreo. Ba lopu qetu nia Zihova gua sapu tavetia Devita.

12

Sa Inavoso te Netani meke sa Kinekere te Devita

¹ Garunu la nia Zihova koe Devita se Netani sa poropita meke zama, “Koadia si karua tie saripu koa varigara pa keke vasileana nomana. Keke si tagotagona meke keke pule si habahualana.* ² Sa tie tagotagona si soku nana rovana bulumakao

* **12:1** Sam 51

meke na sipi, ³ ba sa tie habahualana si kekeke mo nana tuna sipi, sapu holua sa. Kopu nia sa si asa, meke noma sage turani sa sari nana koburu pa nana vetu. Kaiqa gana ginani soti si hoke ponia sa koasa, meke hoke va napoa tugo sa pa nana kapa soti, meke hoke kukaia tugo sa si asa. Sa tuna sipi hie, si guana tuna vineki soti. ⁴ Keke rane si mae kamo pa vetu tanisa tie tagotagona si keke tie enene. Lopu hiva va matea sa tie tagotago hie si keke ri nana sipi soti pude va namaia sa ginani tanisa, ba vagia tu sa sa tuna sipi tanisa tie habahualana meke va nama ia pude ponia sa tie maena.”

⁵ Bugoro hola nia Devita sa tie tagotago hie meke zama, “Zama tokotoko nia rau koasa Tamasa toana, sa tie sapu evania sa tinavete gua asa si garona pude kaqu tava mate! ⁶ Sina gua asa sa tinavete kaleana sapu ele tavetia sa, ke kaqu hobe pulea sa padana ka made toso soku hola nia sapu gua ele vagia sa.”

⁷ “Namu agoi hokara mo sa tie sana,” gua se Netani koe Devita. “Meke guahe sapu zama nia e Zihova sa Tamasa tadi pa Izireli. Ele va banarigo Rau pa Izireli meke harupu pulenigo koe Saula. ⁸ Ele vatua Rau koa goi sa nana binañara meke sari nana barikaleqe. Ele va banarigo Rau koari tinoni Izireli meke Ziuda. Meke kaqu tomo pulei tu Rau, be guana lopu garo si arini. ⁹ Na vegua ke kilui tu goi sari na Qua Tinarae? Na vegua ke tavetia goi sa kinaleana hie? Agoi ba va matea se Uraea pa vinaripera. Va malumi goi sari na tie Amoni meke va matea si asa, meke vagia goi sa nana barikaleqe. ¹⁰ Ego, kamahire, koari

doduru sinage, kaiqa rina tutimu si kaqu tava mate pa minate kaleana hola, sina va kari Au goi si Rau meke vagia sa barikaleqe te Uraea.

¹¹ Zama hinokara atu koa goi si Rau, pa mua tatamana soti si kote vura mae ia Rau si keke tie pude vatasuna igo. Kaqu dogoria goi si asa, pana ta vagi sari na mua barikaleqe meke ta vala koasa tie, meke kaqu va sea i sa pa korapa kalalasa.* ¹² Tavete tomea goi sa mua sinea, ba kaqu va vuraia Rau si asa pa kalalasana sa rane pude dogoria ri doduru tie Izireli.”

¹³ “Kei, ele va sea la koe Zihova si rau,” gua se Devita. Olaña se Netani, “Taleoso nigo Zihova, meke lopu kaqu mate si goi. ¹⁴ Ba sina ele va dogoro nia goi sa tinavete kaleana gua hie koe Zihova, ke kaqu mate sa mua koburu,” gua. ¹⁵ Meke taluarae pule la pa nana vetu se Netani.

Mate sa Tuna Koreo Devita

E Zihova tu va moho sisigitia sa koburu tanisa sapu va podo nia e Devita koasa barikaleqe te Uraea. ¹⁶ Tapa sisigiti la koe Tamasa se Devita pa vinaravara pude va magogosa sa koburu gua. Lopu hiva hena ia sa si keketona, meke doduru boni si hoke nuquru la pa nana lose si asa meke eko mo pa hatara. ¹⁷ Sari na koimata si hoke la koa sa, meke podekia pude va tekulia si asa, ba korona meke lopu hiva henahena somana tugo koa rini si asa. ¹⁸ Hola keke vuiki si mate sa koburu haha, meke matagutu tozia rina palabatu

* **12:11** Koasa zinama kinokorotae hie si bakala sapu pana lopu ele mate se Devita, si keke tuna e Devita si kaqu hiva hobeia si asa. * **12:11** 2 Samuela 16:22

koa sa sa inavoso. Zama si arini, “Sipu toa nana sa koburu si lopu hoke hiva va avoso gita sa. Vegugua meke kote boka tozi nia gita si asa sapu ele mate sa tuna? Meke gua meke kote va kaleana pule nia telena.”

¹⁹ Sipu dogoro pohoi Devita sapu vari manamanasi si arini, si gilania sa sapu ele mate sa koburu. Ke nanasi sa si arini, “Ele mate sa koburu?”

“Uve ele mate,” gua si arini.

²⁰ Ke tekulu pa hatara se Devita, huve, susuti, meke hobei sa sari na nana poko. Meke la vahesi si asa pa vetu te Zihova. Sipu pule la si asa koa sa vetu banara si tepa ginani si asa, ke lopu sana va namai rini, meke henahena si asa.

²¹ “Lopu tumae nia gami sa ginugua hie,” zama gua sari nana palabatu koasa. “Sipu toana sa koburu, si kaboa goi si asa, meke lopu hiva henahena, ba sipu mate tugo sa, si tekulu meke henahena si goi.”

²² “Uve,” gua se Devita, “Madi na kabo si rau, sipu toana sa koburu. Balabala ia rau sapu gina kote tataru nau e Zihova si rau, meke lopu kaqu mate sa koburu,” gua. ²³ Ba ele mate tu si asa kamahire, vegua ke kaqu madi si rau? Boka va toa pulea rau si asa? Kaiqa rane si kaqu la ia mo rau sa vasina sapu koa ia sa, ba lopu kaqu pule mae koa rau si asa kamahire.

Podo se Solomone

²⁴ Meke va manotia Devita sa nana barikaleqe se Batisiba. Meke va podo nia sa koasa si keke koburu koreo, sapu poza nia e Solomone sa si asa. Tataru nia e Zihova sa koreo, ²⁵ meke

zama ia Sa se Netani sa poropita pude poza nia Zedidaia*, sina tataru nia e Zihova si asa.

*Tuqe Vagia Devita si pa Vasileana Raba
(1 Koronikolo 20:1-3)*

²⁶ Koasa toতোসা asa si hoda la ia Zoabi sa nana vinaripera pa Raba sa nati vasileana lavata pa Amoni, meke tata hokara mo kote tuqe vagia sa. ²⁷ Garunu la tie paleke inavoso koe Devita si asa, “Ele rapata pa Raba si rau meke ele tuqea rau sa dia vasina vagivagiana kolo. ²⁸ Varigara ni tugo kamahire sa mua qeto minate; rapatia sa vasileana lavata; mamu vagia telemu. Lopu hiva vagi nia vina lavata rau sa vinagina sa.” ²⁹ Ke varigarani e Devita sa qeto minate meke la pa Raba. Rapatia sa meke tuqe vagia sa. ³⁰ Vagia e Devita pa batuna sa beku Moleki sa toropae qolo sapu sa mamatana si tata tolonavulu lima kilo qaramu* meke koa ia na patu nedala si asa. Vagi e Devita sari na patu nedaladi meke va sotoi sa koasa nana toropae banara. Nomana hola tugo sa vinagi koari na likakalae pu vagi sa koasa vasileana lavata. ³¹ Meke va tavetaveti sa sari na tiena sa popoa asa, va tuqeni mokumokuana labete na piki aeana na maho aeana, meke garunu zukuri sa pude tavete biriki. Tavete kekenono guni tugo sa sari na tie Amoni koari doduru vasileana nomadi, meke pule si asa meke sari nana tie pa Zerusalema.

* **12:25** Sa ginuana sa pozapoza Zedidaia si ta tataruena koe Tamasa. * **12:30** Zuapa navulu lima paoni.

13

Amanoni meke Tama

¹ Koanana si keke tasina vineki leleana sapu lopu ele varihabana se Abusalamu, sa tuna koreo e Devita; pozana sa si e Tama. Amanoni sapu keke tuna koreo pule e Devita si hivahivana sa.

² Hiva hola nia sa meke va kamo nia mohu tu sa, sina tasuna hola pude vagia sa sa vineki vaqura, sapu ta kopue totoko. Ke loke tie boka tata ia.

³ Ba koa nana keke nana baere sekesekeina se Amanoni; pozana sa si e Zonadabi na tuna koreo e Simea, keke tasina koreo e Devita. ⁴ Zama la koe Amanoni se Zonadabi, "Na tuna koreo tu sa banara si goi, ba rane ka rane si dogorigo rau guana dono talotana si goi?" gua si asa. Meke olana si asa, "Hiva nia rau se Tama sa tasina vineki sa tasiqo koreo karokarovo sapu se Abusalamu," gua si asa.

⁵ Zama koasa se Zonadabi, "Mamu eko guana tie mohomu pa teqe. Totoso mae dogorigo sa tamamu si mamu zama guahe, 'Mu tozi nia sa tasiqo vineki se Tama pude mae. Hiva nia rau pude mae vatana poni au ginani sa tani, vasina sapu boka dogoria rau, meke telena tugo kaqu va henahena au.'" ⁶ Ke eko guana tie mohona se Amanoni pa teqe. La dogoria sa banara Devita si asa, meke zama la koasa se Amanoni, "Mu va malumu mae ia se Tama pude mae taveti kaiqa keki tani koasa vasina sapu kote boka dogoria rau, meke telena tugo kaqu va henahena au."

⁷ Ke va garunu inavoso la se Devita koe Tama pa vetu banara, "La pa vetu te Amanoni, mamu la tavete poni nia ginani." ⁸ La si asa vasina meke

la dogoria sa korapa eko pa nana teqe. Kaiqa palava si paleki sa, va tanai sa, meke taveti sa si kaiqa keki. ⁹ Meke va vurai sa koasa kinakinana pude henai sa gua, ba korona. “Garunu vura taloani sari doduru tie hire,” gua si asa, ke vura taloa beto si arini. ¹⁰ Meke tiqe zama la koe Tama si asa, “Paleke mae nia tani pa qua teqe sari na keki. Mamu telemu tugo poni au.” Paleki sa sari na keki, meke ene la koasa. ¹¹ Sipu korapa ponia sa, si harupu vagia sa meke zama, “Mae eko turana pa teqe.”

¹² “Lokari, tasiq! Lopu ososo nau pude tavetia sa tinavete vina goregoreiqu na variva kurekure. Mu lopu tavetia sa tinavete kaleana hie koa rau. ¹³ Lopu kaqu boka mulini nia rau kinurekurena meke kote ta nonoala si goi guana tie duviduvilimu pa popoa Izireli. Mu tepa koasa banara, rovea rau kote va malumau mo sa koa goi.” ¹⁴ Ba lopu hiva va avosia Amanoni, meke sina ninira hola nia sa sa vineki, ke va sea ia tu sa.

¹⁵ Mudina sapu gua asa si namu hakohako hola nia tu e Amanoni se Tama, hola nia tu sa tatasana, ke zama ia sa, “Mu vura taloa!” guni nia sa.

¹⁶ “Koroqu!” olana gua si asa, “Pude garunu taloa guni nau goi he si kaleana hola nia gua sapu tiqe evania goi koarau.” Ba lopu hiva va avosia sa si asa, ¹⁷ ke tioko nuquru puleni sa sa nana nabulu meke zama ia sa, “Turana taloa nia pa kenuqu rau sa vineki hie. Va vura taloa ia, mamu tukua sa sasada!” ¹⁸ Turana vura taloa nia sa nabulu meke tukua sa sa sasada. Keke poko

gelena si va sage ia e Tama, meke gele limana, na hahanana pinokopoko tadi na tudia vineki rina banara, sapu lopu ele varihabadi koari na totoaso arini. ¹⁹ Binu nia eba sa sa batuna, sira rikatia sa sa nana poko, meke va opo tamunia ola limana sa sa isumatana, meke ene kabokabo taloa nana. ²⁰ Sipu dogoria sa tasina koreo se Abusalamu si asa, si nanasia sa, “Nonoivaligo e Amanoni si goi? Mamu lopu koa talotana sisigiti si goi. Na tasimu karokarovo mo si asa. Ke lopu tozia koa keke tie pule.” Ke koa pa vetu te Abusalamu se Tama, talotana meke koa eke telena.

²¹ Sipu avoso nia e Devita sa banara sapu gua ta evana si ta naziri hola si asa. ²² Hakohako hola nia e Abusalamu se Amanoni koasa ninovanovalana e Tama, sa tasina vineki, meke lopu hiva zama hokaria sa.

Tubehe Hobe se Abusalamu

²³ Hola karua vuaheni si vagi tie kotokoto sipi se Abusalamu pa Beolo Hazo, tata koasa vasileana nomana pa Iparemi, meke ruvati sa sari doduru tuna koreo sa banara pude la vasina.

²⁴ La si asa koe Devita sa banara meke zama, “Banara hivani gamu rau pude mae somana koasa qua inevana, agoi meke sari mua palabatu. Na koto sipi si rau.” ²⁵ “Lokari, tuqu!” olana gua sa banara. “Pude atu beto gami si kote noma hola sa mua tinupiti.” Ososo nia tugo Abusalamu, ba lopu hiva sa banara, meke tozi nia sa se Abusalamu pude taloa. ²⁶ Ba zama se Abusalamu, “Ego, pude guana lopu hiva goi, si va malumu mae ia sa tasiq se Amanoni pude mae.” “Na vegua tu ke kote luli si asa?” nanasa

gua sa baṅara. ²⁷ Ba tepa ososo nia e Abusalamu, ke va malumia e Devita se Amanoni, meke sari doduru tuna koreo pude luli koe Abusalamu. Va namanama ia e Abusalamu sa hinenahena lavata padadi rina baṅara. ²⁸ Meke zamai sa sari nana nabulu, “Dogoria pude guana napo va viviri se Amanoni, meke pana tozini gamu rau sa totošo, si mamu va matea. Lopu matagutu. Arau kote vagia sa tinazutuna sa.” ²⁹ Ke lulia ri nana nabulu sa zinama te Abusalamu meke va matea rini se Amanoni. Sari doduru tuna koreo pule te Devita si koi pa dia miulu meke govete taloa.

³⁰ Koasa dia inene pule rini, kaiḡa tie tozi nia se Devita, “Va mate betoi e Abusalamu sari doduru tumu koreo. Lopu keke si koa hola,” gua. ³¹ Turu sage sa baṅara, daku rikati sa sari nana poko pa tinalotaṅa, meke hoḡa eke la pa pepeso. Saripu koa turaṅae koasa ba sira rikati tugo rini sari na dia poko. ³² Ba se Zonadabi sa tuna koreo e Simea sapu sa tasina e Devita si zama, “Baṅara, lopu va mate betoi rini sari na tumu koreo. Telena mo e Amanoni si mate. Boka tumae nia mo goi sa binalabala te Abusalamu sapu na kukiti nia sa podalaena tu koasa totošo ṅoṅovalia sa sa tasina se Tama. ³³ Ke lopu va hinokaria sa inavoso sapu tava mate beto sari na tumu koreo. Telena mo e Amanoni si tava mate.”

³⁴ Koasa totošo asa si ele govete taloa tu se Abusalamu.

Meke lopu sana doṅo vagia sa tie kopu sa puku tie gore mae gua tu koasa toḡere koasa sirana pa Horonaimi. La si asa koasa baṅara meke tozia gua sapu dogoria sa. ³⁵ Zama la koe Devita se Zonadabi, “Dotu, sari na tumu koreo si korapa

mae hiroi, gua sapu zama nia rau si ta eva_{na}.”
³⁶ Meke lopu sana, si kamo mae mo sari na tuna koreo e Devita. Podalae kabo mo si arini, meke somana kabo va sisigitae tugo se Devita, meke sari nana palabatu nomadi.

³⁷⁻³⁸ Govete taloa meke la koa nana se Abusalamu koe Talamai sa ba_{na}ra pa Qesura, sapu sa tuna koreo e Amihudi, meke koa vasina ka neta vuaheni si asa. Gelena sa to_{to}so sapu kabo_a Devita se Amanoni sa tuna koreo.* ³⁹ Ba sipu va hola ia sa sa tinalota_{na}na sa minate te Amanoni, si saivi hola ia pule sa se Abusalamu sa tuna koreo.

14

Va Namanama ia Zoabi sa Pinule Mae te Abusalamu

¹ Ele gilania Zoabi sapu saivi hola ia Devita se Abusalamu, ² ke tiokia sa si keke barikaleqe bokabokana sapu koa pa vasileana Tekoa. Sipu kamo si asa, si zama ia sa sa barikaleqe, “Mamu guana tie sapu talota_{na}na si agoi. Mamu va sagei sari mua poko tana besu; mamu lopu susuti. Mamu tavete keke_{no}no puta gua tugo keke barikaleqe sapu ele koa besu seunae hola. ³ Mamu tiqe la koa sa ba_{na}ra mamu zama nia koasa sapu gua kaqu tozi nigo rau, pude la zama nia.” Meke tiqe tozi nia Zoabi sapu gua kaqu la zama nia sa.

⁴ Meke la koasa ba_{na}ra sa barikaleqe, meke to_{do}no gore si asa pa pepeso pa pinama_{na} meke zama, “Ba_{na}ra, toka nau!”

* **13:37-38** 2 Samuela 3:3

⁵ “Na sa si hiva nia goi?” nanasa gunia sa si asa. “Baṅara, arau si keke nabonaboko habahualaqu,” olaṅa gua si asa. “Sa loaqu si ele mate tu. ⁶ Karua tuqu koreo si arau, baṅara, meke keke rane si variperai si arini pa inuma, vasina pu loke tie pude vari ruparupaha ni, meke keke ri kara si mate. ⁷ Meke kamahire, baṅara, sari doduru turaṅaqu si bugoro nau meke tepau rini pude vala nia sa tuqu koreo, pude madi va matea gua, sina va matea sa sa tasina. Be guana evaṅia rini sapu gua hie, si kote loke tuqu koreo mo si arau. Kote ṅovalia mo rini sa qua rinoverove vugo repere meke sa loaqu si kote loke tuna koreo pude toa hola sa tutina.”

⁸ “Ego, mu pule la pa mua vetu,” olaṅa gua sa baṅara. “Meke kaqu va toṅotia rau sa ginugua hie.”

⁹ “Qua baṅara, sapu gua ele tozia goi, mamu tavetia. Arau meke sa qua tatamana si kaqu vagia sa tinazutu; sina via si agoi meke sa mua puku tatamana baṅara.”

¹⁰ Olaṅa sa baṅara, “Be va matamatagutigo keke tie, si mamu turaṅa mae nia koa rau, meke lopu kaqu tavete guni pulenigo sa si goi.”

¹¹ Zama si asa, “Qua baṅara, tataru nau, mamu varavara la koe Zihova sa mua Tamasa, pude sari na turaṅaqu pu hiva lipua sa vina matena sa tuqu koreo, si lopu kaqu evaṅia si keke tinasuna nomana, pude va matei si kaiqa pule tuqu koreo.”

Olaṅa se Devita, “Koe Zihova sapu toana si va tatara nia rau, pude mani lopu ta ṅovala hokara sa tumu koreo.”

12 “Ke qua baṅara mu tataru nau, maqu zama nia keke toṅa pule,” gua sa barikaleqe.

“Ego” gua se Devita,

13 “Na vegua ke tavetia goi sa tinavete kaleana guahe koari na tinoni te Tamasa?” gua sa barikaleqe. “Tataru nau goi, ba heki nia goi sa tumu koreo soti pude taluarae mae gua koa sa nana vasina govegoveteana, gua asa ke zutu pulenigo si goi koasa mua zinama sapu tiqe zama nia goi. 14 Kote mate beto si gami, kekenoṅo gua mo na kolo sapu ta zoropae pa pepeso, sapu lopu boka ta pudiki varigarae pule. Ke gua asa lopu kaqu toa pule sari na tie matedi, ke sa baṅara si boka hata ia si keke sirāṅa pude turaṅa pule mae nia sa tie sapu koa pa vasileana govegoveteana.

15 Ego, sa ginuana meke mae zama si rau koa goi qua baṅara, si na va matamatagutau ri na tinoni, gua asa ke zama telequ si arau sapu kaqu tavetia goi gua sapu tepa ia rau. 16 Ele balabala ia tu rau sapu kaqu avosau goi meke harupau koa sa tie sapu korapa podekia pude va matea sa tuqu koreo meke arau tugo. Pude lopu tago hola ia gami sa popoa sapu poni nia Tamasa koa ri nana tinoni. 17 Zama si rau pa korapa buloqu sapu sa mua vina tatara goi baṅara, si kaqu va sare au, sina sa baṅara si gua puta tugo na mateana sapu boka vilasia sapu leana meke kaleana. Mani koa koa goi se Zihova sa mua Tamasa.”*

18 Olaṅa sa baṅara, “Maqu nanasa pakinigo keke ninanasa, meke kaqu tozi nau goi sa doduruna sa hinokara.” “Ego nanasa mae au tu, qua

* 14:17 2 Samuela 19:27

banara,” gua si asa.

¹⁹ “Vegua e Zoabi tozi nigo saripu gua hire?” nanasa gunia sa sa barikaleqe. Olaña si asa, “Zama hinokara si rau qua banara koari doduru pu hopedi, loke sirana pule si koa sapu hukatau pude olaña sa mua ninanasa. Namu asa hinokara mo, sa mua koimata tugo sapu se Zoabi, sapu tozi nau gua pude tavetia, meke gua pude zama nia. ²⁰ Ba tavetavete gua asa si asa pude va tonotia sa doduruna sa ginugua. Sa qua banara si tumatumae gua tugo sa mateana te Tamasa meke gilani sari doduru tiniona saripu ta evana.”

²¹ Mumudi hoi si zama koe Zoabi sa banara, “Ele balabala ia tu rau sapu gua hiva nia goi. La mamu turana pule mae nia tani se Abusalamu sa tie vaqura.”

²² Hoqa todone pa kenuna e Devita se Zoabi pa pinamana, meke zama, “Tamasa mana nigo qua banara. Kamahire gilania rau sapu qetu nau goi, sina va tabea goi sa qua tinepa atu.”

²³ Ke taluarae si asa meke la gua pa Qesura, meke turana pule mae nia sa se Abusalamu pa Zerusalem. ²⁴ Ba zama sa banara Devita, “Lopu kaqu mae koa koasa vetu banara se Abusalamu, ba kaqu la pa nana vetu soti si asa,” ke la koa pa nana vetu soti si asa, meke lopu hite va malaqaiti hokara la koe Devita.

Varibulei Koe Devita se Abusalamu

²⁵ Loke tie pa Izireli si hite nana kamo sa tinolava te Abusalamu, lopu hite ari kisakisana podalae pa batu kaluna meke gore kamo pa nenena. ²⁶ Moata valeana sa kaluna meke keke

totoso pa vuaheni si hoke koto si asa tooso mamata sa kalu. Karua kilo qaramu mamatana tooso ta pada koasa padapadana tanisa butubutu banara. ²⁷ Ari ka neta sari na tuna koreo e Abusalamu meke sa pozana sa tuna vineki si e Tama, keke vineki leleana si asa.

²⁸ Karua vuaheni si koa se Abusalamu pa Zerusalemameke lopu hite dogoro hokaria sa sa banara. ²⁹ Ke va tatara nia sa se Zoabi, pude la zama ponía koasa banara, ba lopu hiva mae se Zoabi. Vina rua tooso va tatara pule nia sa ba korona tugo si asa. ³⁰ “Dotu, sa inuma te Zoabi si pa kalina mo sa qua inuma meke toaia na bale si asa. La sulu pania.” Ke la vala nia nika rini sa inuma. ³¹ La pa vetu te Abusalamu se Zoabi meke zama ninira laia, “Na venagua ke sulua rina mua nabulu sa qua inuma?” ³² Olaná se Abusalamu, “Sina koromu mae tooso va tatara nigo rau. Hiva nigo rau pude la koasa banara meke la nanasa guahe, ‘Na venagua ke taluarae pa Qesura si rau meke mae koa tani. Leana hola si pude koa vasina, hola nia si pude mae tani meke lopu dogoria sa banara.’” Meke zama hoda la tu se Abusalamu, “Hiva nia rau pude la va tonotia goi pude la dogoria rau sa banara, meke be sea si rau, si mani va mate pani au mo.” ³³ Ke la koasa banara Devita se Zoabi meke la tozi nia sa, gua sapu zama nia e Abusalamu, ke la si asa, meke la kokotonu pa kenuna sa sa banara. Umaia na va kamoá sa banara si asa.

15

Va Namanama se Abusalamu Pude Koa

Banara

¹ Hola sapu gua asa, si va namanama ia Abusalamu si keke nana totopili varipera, sari na hose meke ka lima navulu tie pude haqala va kenue koa sa, gua. ² Hoke vanunu munumunu hokara se Abusalamu meke la turu pa kapa sirana koa sa sasada barana sa vasileana lavata. Pana be mae si keke tie vasina sapu koa pa vinaritokei meke hiva nia sa sa vinatonoto tanisa banara gua, si hoke tiokia Abusalamu meke nanasia sapu pavei mae guana si asa, gua. Meke pana tozi nia sa tie sa nana vasileana vasina sapu maea sa, ³ si hoke zama kokoha guahe se Abusalamu, "Dotu sa tinarae si ele koa mo pa kalimu goi sana, ba loke tie ta vizatana koa sa banara si koa, pude avosia meke va tonotia sa mua tinasuna." ⁴ Meke hoke zama gua tugo he si asa, "Be guana arau sa tie varipitui! Meke be arini saripu ari dia vinari nominomi babe kaiqa dia hiniva si boka mae mo koa rau, meke arau kaqu vizata ponio koa sa sa tinonoto." ⁵ Be guana la vura koe Abusalamu si keke tie pude totono pa kenuna sa gua, si hoke qaqama la se Abusalamu, tuqe vagia sa, meke ahoa si asa. ⁶ Tavete guni e Abusalamu sari doduru tie Izireli saripu hoke mae pude dogoria sa banara pa vinatonoto, gua asa ke sari doduru tie Izireli si qetu nia se Abusalamu pude guana na dia banara, gua.

⁷ Sipu hola ka made vuaheni si zama se Abusalamu koe Devita sa banara, "Banara, mu va malumau pude la pa Heboroni, pude maqu la tavetia sa vina tatara sapu ele va egoa rau koe

Tamasa. ⁸ Sipu korapa koa si rau pa Qesura pa popoa Siria, si va tatara nia rau koe Zihova sapu pana turana pule nau Sa si arau pa Zerusalem si kaqu vahesia rau si Asa pa Heboroni gua.”

⁹ “Ego, mu latu pa binule,” gua sa banara. Ke tiqe la pa Heboroni se Abusalamu. ¹⁰ Ba garunu golomo lani inavoso sa sari doduru butubutu pa Izireli, meke zama guahe, “Pana avosi gamu sari na mamalainidi rina buki, si mi kukili guahe: ‘Abusalamu si ele tava banara koari doduru tie Izireli pa Heboroni!’ mi gua.” ¹¹ Karua gogoto tie pu ruvati e Abusalamu sapu taluarae mae guadi pa Zerusalem si luli koasa, namu lopu hite gilania rini sa natina sa ginugua. ¹² Sipu tavetia sa sa vina vukivukihi, si garunu la tie tugo pa vasileana Qailo se Abusalamu pude hata ia se Ahitopeli, sapu keke rina tie totoli te Devita. Ba zuka ia sa se Abusalamu kamahire meke sa binalabala pude hobeia se Devita sa banara gua si ninira lalanana; meke sari na tie te Abusalamu si sokudi hola.

Govete Luaria Devita si pa Zerusalem

¹³ Mae si keke tie koe Devita meke tozia sa sa inavoso, sapu sari na tie Izireli si podalae va lavatia se Abusalamu pude na dia banara, gua.

¹⁴ Ke zamai Devita sari doduru nana palabatu pu koa turani sa pa Zerusalem, “Mada tuturei taluarae mo si gita kamahire, be hiva govete nia gita se Abusalamu! Tuturei! Sina gina kote lopu sana mae kamo mo tani si asa, meke va kilasa gita na va matei sari doduru pa vasileana lavata!”

15 “Uve, mami baṅara,” olaṅa gua si arini. “Kaḡu tavetia gami gua sapu hiva nia goi.” 16 Ke taluarae sa baṅara lulia ri doduru nana tamatina meke sari nana koimata, ba ari ka manege puta barikalege nabulu mo, si koa hola pude kopu nia sa vetu baṅara gua.

17 Sipu taluarae sa baṅara meke sari doduru nana tie koasa vasileana lavata, si la noso si arini koasa vetu vina betobeto. 18 Turu turaṅia ri doduru nana koimata si asa totoṣo ene hola sari na tie kopu tanisa baṅara pa kenuna sa. Sari ka onomo gogoto tie varipera saripu luli koasa totoṣo taluarae pa Qati si asa, ba ene hola tugo. 19 Meke zama sa baṅara koe Itai, sa dia koimata, “Na vegua ke luli tu koa gami si goi? Pule, mamu la koa turaṅia sa mua baṅara vaḡura. Na tie karovomu si goi, na tie govetemu pa mua popoa soti. 20 Na koa vasinahite mo si goi tani, ke na vegua ke kaḡu ene luli lamae koa rau si goi? Arau ba lopu gilana hokaria sa vasina pu korapa la ia rau, ke mamu pule, mamu turaṅa puleni sari na turaṅamu. Mani tataru va ṅoṅo nigo e Zihova si goi.”

21 Ba olaṅa se Itai, “Baṅara, tokotokoro atu koa goi si rau pa korapa pozana e Zihova sapu kaḡu luli koa goi si rau doduru totoṣo vasina pu la goi, osolae kamoā minate.”

22 “Leana!” gua se Devita. “Ene atu!” Ke luli se Itai meke sari doduru nana tie meke sari dia tamatina tugo. 23 Kabo va ululae sisigiti sari na tie sipu taluarae taloa sari na tie te Devita. Karovia sa baṅara sa lolomo Kidoroni, lulia tugo ri nana tie meke tiḡe ene varigara taloa si arini la gua tu pa soloso qega.

²⁴ Zedoki sa hiamā si koa nana, meke koa tugo koa sa sari na tie pa butubutu Livae, saripu palekia sa Bokese Vinariva Egoi. Va habotu goreā rini si asa, meke lopu ovulu sage pule nia rini, osolae taluarae beto tu pa vasileana lavata sari doduru tinoni. Sa hiamā Abiata ba koa nana tugo. ²⁵ Meke zama sa banāra koe Zedoki. “Mu paleke pule la nia pa vasileana lavata sa Bokese Vinariva Egoi te Zihova. Be qetu nau Zihova si rau si keke rane kote boka va malumau Sa pude pule mae, meke la dogoria sa vasina koa ia Sa. ²⁶ Ba be lopu qetu nau Sa si arau, si leanā mo, mani evānā mo Sa koa rau gua sapu balabala ia Sa.” ²⁷ Meke zama la tugo koe Zedoki si asa, “Ego, vagia sa mua koburu Ahimaza meke e Abiata meke sa tuna se Zonatani. Mamu pule la pa vasileana lavata pa binule. ²⁸ Kamahire si kaqu ene mo si rau koari na karokarovoana ovuku pa korapa soloso, osolae vagia rau sa inavoso koa goi.” ²⁹ Ke palekia ri Zedoki e Abiata sa Bokese Vinariva Egoi te Zihova, meke pule la pa Zerusalemā meke koa vasina.

³⁰ Kabo meke ene sagea Devita sa Toqere Olive. Lopu va sage sadolo si asa, meke nobia tugo sa sa batuna pude va dogoro nia sa nana tinalotana. Sari doduru pu luli koa sa si nobi betoi tugo rini sari batudia meke kabo. ³¹ Sipu tozi nia rini se Devita sapu somana tu koe Abusalamu se Ahitopeli gua, si varavara si asa, “Tepaigo rau, Zihova, mamu iliri la nia pa pinupuhu sa binalabala te Ahitopeli!”

³² Sipu kamoā Devita sa batuna sa toqere, vasina sapu koa si keke vasina vahesihesiana

te Tamasa, si mae tutuvia keke nana baere ta ronuna si asa, e Husai na tie Arakaiti, rikarikatana sa nana poko, meke tale pepesona batuna. ³³ Zama se Devita koa sa, “Lopu kaqu boka ta tokae si rau be luli koa rau si goi, ³⁴ ba kaqu toka nau goi si rau be pule la pa vasileana nomana si goi meke tozi nia se Abusalamu sapu kaqu nabulu va gorevura nia goi si asa, kekenoŋo gua sapu nabulu nia goi sa tamana. Mamu podeke sisigitia pude va kari sari kaiqa binalabala pu va turui e Ahitopeli. ³⁵ Sa hiama Zedoki meke Abiata si korapa koadia vasina, tozi koarini sari doduru tiŋitona pu avosi goi pa vetu tanisa banara. ³⁶ Koadia sari dia koburu ari Ahimaza meke Zonatani, meke kote boka garunu maeni goi si arini koa rau meke sari doduru inavoso pu vagi goi.”

³⁷ Ke pule la koa koasa vasileana lavata se Husai sa baere te Devita, meke toতোসো kamo vasina si asa, si kamo tugo se Abusalamu.

16

Devita meke Ziba

¹ Sipu ele ene hola hite la gua se Devita koa sa batu toqere si hinoqa tutuvia e Ziba si asa, sa nabulu te Mepiboseti. Va paleke ni sa koari kaiqa doŋ'ki, si karua gogoto bereti, keke gogoto kata qurepi tava popadi, keke gogoto kata vua huda piqi, meke keke baika kapu kurukuru siŋia na vaeni.* ² Meke nanasia Devita si asa, “Na sa kote taveteni goi sari doduru sara?” Olaŋa se Ziba, “Sari na doŋ'ki si pude tadi na mua tatamana

* **16:1** 2 Samuela 9:9-10

baṅara pude koi i koarini; sari na bereti meke na vua huda si pude tadi na tie pude henahena, meke sa vaeni si pude na napo tadirini pana mabo si arini pa soloso qega, gua.”

³ “Avei se Mepiboseti sa tuna sa tuna e Saula sa mua palabatu?” gua sa baṅara koa sa. “Korapa koa nana pa Zerusalem,” olaṅa gua se Ziba, “Sina ta hoḡa nia sa sapu kaḡu ta vala pule koa sa sa binaṅara tanisa tamana sa tamana e Saula, gua.”*

⁴ Zama sa baṅara koe Ziba, “Sari doduru likakalae te Mepiboseti si tamugoi mo kamahire.”

“Arau si na mua nabulu,” olaṅa gua se Ziba, “Hiva va ḡetua rau doduru totoḡo sa qua baṅara.”

Devita meke Simei

⁵ Sipu kamo pa Bahurimi se Devita, keke rina turaṅana Saula, e Simei sa tuna Qera, si vura mae meke tutuvia si asa; leve nia sa se Devita sipu korapa ene mae sa. ⁶ Koa varilikohae nia ri na nana tie meke sari nana tie kopu si asa, ba podalae gona nia patu Simei se Devita meke sari nana koimata. ⁷ Zama panipania Simei si asa, “Taloa! Tie va mate tie! Tie kaleamu na loke laemu! ⁸ Ele vagia goi sa binaṅara te Saula, meke kamahire si va kilasigo Zihova si goi pa vina matedi ri soku puku tatamana te Saula. Sa binaṅara si ta vala koasa tumu Abusalamu, meke namu loke laemu hokara si goi kamahire, agoi na tie va mate tie!”

* **16:3** 2 Samuela 19:26-27

⁹ Abisai, sapu sa tuna e Zerua, si zama koasa baṅara, “Baṅara na pude vegua ke va malumia goi sa siki sana pude zama panipanigo? Atu, maqu kupa pania gana batuna vasina!”

¹⁰ “Namu loke mua ginugua hokara si goi koasa ginua hie” gua si zama nia sa baṅara koe Abisai meke sa tasina se Zoabi. “Be zama panipani au sa si rau sina e Zihova tu zama ia pude tavete gua asa, si loke tie si boka hukatia sa nana zinama.”

¹¹ Meke zama se Devita koe Abisai meke koa ri doduru nana koimata, “Sa tuqu soti mo si korapa podekia pude va mateau si arau; ke na vegua ke kaqu magasa nia gamu sa tie Benisimane hie? E Zihova tu tozi nia si asa pude zama panipani au, ke vekoa tu. Mani tavetia, sapu gua asa. ¹² Gina kote doṅo gilania mo Zihova sa qua minalaṅa meke poni nau kaiṅa minana pude hobeā sa nana ninovaṅovala.” ¹³ Ke ene hola la se Devita meke sari naṅa tie pa sirāṅa. Luli tugo se Simeī koa rini, ene pa kali toṅere si asa. Zama panipani na gona ni patu na pepeso sa si arini sipu ene luli si asa. ¹⁴ Mabo sa baṅara meke sari nana tie sipu kamoā rini si pa Zōdani, ke magogoso si arini vasina.

Abusalamu pa Zerusalemā

¹⁵ Kamoā Abusalamu meke sari nana tie si pa Zerusalemā, meke somana luli tugo koa rini se Ahitopeli. ¹⁶ Sipu tutuvia Husai, sa baere ta ronuna te Devita, se Abusalamu, si kukili si asa, “Mani toa va gelenae sa baṅara! Mani toa va gelenae sa baṅara!” gua.

17 “Na sa si ta evaṅa koa sa mua binaere noṅona koe Devita?” Nanasa gunia Abusalamu si asa, “Na vegua ke lopu lulia goi si asa?”

18 Olaṅa se Husai, “Ve kaqu gua si arau? Arau si tanisa tie sapu ele vizatia Zihova, koa rina tie hire, meke koari doduru tie Izireli. Kaqu koa turanigo rau si goi. 19 Meke gua pule he, esei pule si kaqu nabulu nia rau, lopu sa tuna koreo sa qua palabatu? Gua sapu ele nabulu nia rau sa tamamu, si kamahire si kaqu nabulu nigo rau si goi.”

20 Meke liṅana la se Abusalamu koe Ahitopeli meke zama, “Kamahire sipu koa si gita tani, na sa si kaqu vizata ponini gita goi pude tavetia?”

21 Olaṅa se Ahitopeli, “La mamu va sea i sari na nabulu barikaleqe tanisa tamamu saripu veko hola i sa pude kopu nia sa vetu baṅara. Meke kote tiqe ta gilana koari doduru tie Izireli sapu na nana kana sa tamamu si goi, meke sari na mua tie si kaqu tava ṅaliṅali sisigiti.” 22 Ke va turua rini si keke ipi te Abusalamu pa batuna sa vetu baṅara, vasina sapu boka dogoro betoa ri doduru tie se Abusalamu sapu nuṅuru la meke va sea betoi sari doduru nabulu barikaleqe tanisa tamana.*

23 Sari vinari tokae pa binalabala sapu vala i e Ahitopeli koari na rane arini si gua puta tugo na zinama te Tamasa sapu luli betoi mo ari Devita e Abusalamu.

17

Turaṅa Va Sea ia Husai se Abusalamu

* 16:22 2 Samuela 12:11-12

¹ Lopu ele seunae sapu gua asa, si zama se Ahitopeli koe Abusalamu, “Maqu vizati ka manege rua tina tie varipera, meke kohite boni si kaqu hadu lulia rau se Devita. ² Kaqu rapata nia rau si asa pa tooso mabo na malohoro si asa. Kote matagutu si asa, meke kote govete taloa sari nana tie, sa banara mo telena si kaqu va matea rau, ³ Meke kote turaṅa pule maeni rau koa goi sari nana tie, gua puta tugo sa barikaleqe sapu pule la koa sa loana. Keke mo tie si hiva va matea goi; sari doduru si kaqu tava toa.” ⁴ Sa vinaritokae binalabala hie si guana leana koe Abusalamu meke koa ri doduru koimata Izireli.

⁵ Zama se Abusalamu, “Tiokia kamahire se Husai, mada avosia gua sapu kaqu zama nia sa.”

⁶ Sipu kamo se Husai si zama se Abusalamu koa sa, “Hie sa vinaturu sapu ponini gami Ahitopeli. Kaqu lulia gami sia? Be lopu gua, si mamu tozini gami gua sapu kaqu tavetia gami.”

⁷ Olanā se Husai, “Sa vinaturu sapu vatua Ahitopeli koa gamu kamahire hie si lopu leana.

⁸ Gilania mua goi sapu sa tamamu se Devita meke sari nana tie si na tie niṅiradi pa vinaripera meke variva matagutudi gua tugo na bea maqota sipu ta hiko sari na tuna. Sa tamamu si na tie tumatumaena pa vinaripera meke lopu hoke koa turaṅae koari nana tie pana boni.

⁹ Kamahire si gina korapa tome pa keke bae si asa, babe kaiqa vasina. Pana be guana podalae rapatani Devita sari na mua tie, si kaqu avosia rina tie sapu gua asa meke kaqu zama sapu tava kilasa sari na mua tie gua. ¹⁰ Meke be keke tie varane sapu loke nana minatagutu gua

rina laione, ba kote matagutu sina doduru tie pa Izireli si ele gilania sapu sa tamamu goi si keke tie varipera va ñinira meke sari nana tie si na tie varane pa vinaripera. ¹¹ Sa qua vinizata si pude varigara ni sari doduru tie Izireli pa doduru vasina, sapu soku gua tugo ri na onone pa masa, meke turana lani goi si arini pa vinaripera. ¹² Kaqu hata ia gita se Devita be pavei vasina koa si asa, meke rapata nia toroso lopu ele gilania sa sapu na sa si ta evana. Namu lopu keke arini si kaqu toa. ¹³ Be guana togolo pule la pa vasileana nomana si asa, si kaqu paleke mae iku sari nada tie meke daku va hoqa la nia pa lolomo panapeka sa vasileana lavata sana. Lopu kaqu keke patu si kaqu koa hola pa batuna sa toqere.”

¹⁴ Zama se Abusalamu meke sari doduru tie, “Sa vinizata te Husai si leana hola nia si te Ahitopeli.” Sa binalabala te Ahitopeli si leana hola pude ta luli, ba e Zihova tu si toka nia se Husai pude hukatia sa binalabala te Ahitopeli pude kaqu kamo koe Abusalamu sa vina kilasa nomana.

Tava Balau se Devita meke Govete

¹⁵ Meke tozini Husai sari Zedoki meke Abiata, guguana sa vinizata sapu vala ia sa koe Abusalamu meke sari na koimata Izireli, meke sa guguana sa vinizata te Ahitopeli sapu ele vala nia sa. ¹⁶ Zama guahe se Husai, “Tuturei, kamahire tugo! Mamu garunu la nia sa inavoso koe Devita pude lopu puta koasa karovoana sa ovuku pa soloso qega, ba pude karovia sa Ovuku Zodani kamahire tugo, pude lopu ta vagi si asa meke sari nana tie.”

17 Sa tuna Abiata se Zonatani meke sa tuna e Zedoki se Ahimaza si korapa aqa dia mo pa bukaha pa Eniroqeli, pa hukihukirina Zerusalemā sina lopu hiva ta dogoro si arini pude nuquru pa vasileana lavata. Keke nabulu vineki si hoke pilipule la meke tozini gua sapu ta evaṇa, meke hoke la tozi nia rini se Devita sa baṇara. 18 Ba keke rane si dogoro pohoi keke koreo si arini, meke tozi nia sa se Abusalamu, ke tuturei sari kara meke la tome pa vetu tana keke tie pa vasileana Bahurimi. Keke nana berukehe si koa tata pa nana vetu, ke gore la vasina sarini pa korapana. 19 Vagia sa barikaleqe tanisa tie si keke tukutuku meke nobia sa sa beruna sa berukehe meke titisini sa sari na kiko koasa tukutukuna, pude loke tie doṇo gilania sapu koa vasina si keketoṇa. 20 Sipu mae sari na palabatu te Abusalamu koasa vetu asa, meke nanasia sa barikaleqe “Avei sari Ahimaza e Zonatani” gua si arini? “Ele karovo la tu pa kali karovona sa ovuku,” gua si asa. Hatai rina tie sari kara ba lopu dogori rini, ke pule la dia mo pa Zerusalemā. 21 Sipu ele taloa sari na tie hata, si vura pa berukehe sari Ahimaza e Zonatani meke la totozi koe Devita sa baṇara. Tozi nia rini sapu guahe: “E Ahitopeli si ele taveti sari hiniva pa kinukitimu goi. Tuturei karovia sa ovuku,” gua. 22 Ke podalae karovia Devita meke sari nana tie sa Ovuku Zodani, meke pana munumunu hokara si ele karovo taloa beto si arini. 23 Sipu gilania Ahitopeli sapu lopu ta luli sa nana hiniva, si koi pa nana doṇ'ki si asa meke pule la pa nana vasileana soti. Sipu ele vatana valeani sa sari nana likakalae, si huqi

pule nia telena si asa. Meke ta pomunae pa popomunuana tadi na tiatamana.

²⁴ Ele kamo tu Devita sa vasileana nomana pa Mahanaimi meke tiqe karovia Abusalamu meke sari na tie Izireli sa Ovuku Zodani. ²⁵ Va turua Abusalamu se Amasa pude na koimata pa qeto minate pude na hinobena e Zoabi. Sa tuna e Zeta se Amasa na tie pa butubutu Isimeli; sa tinana sa si e Abiqeli, sa tuna vineki e Nahasi sapu sa tasina sa tinana e Zoabi se Zeruia. ²⁶ Se Abusalamu meke sari na tie si koa pa popoa Qileadi.

²⁷ Sipu kamo pa Mahanaimi se Devita, si tutuvia ri Sobi, Makiri, meke Bazilai. E Sobi sina tuna e Nahasi, pa vasileana lavata pa Raba pa popoa Amoni. E Makiri si na tuna Amieli, na tie pa Lodeba, meke e Bazilai si na tie pa vasileana Roqelimi pa popoa Qileadi. ²⁸⁻²⁹ Paleke maeni rini sari na besini, na raro patu, na teqe, meke na ginani tugo pude te Devita meke tadi na nana tie gua: na huiti, bale, palava, kiko ta kinadi, bini*, zipale, sizi, meleke, meke kaiqa sipi tugo. Gilania rini sapu gina ovia, memeha, meke mabo se Devita meke sari nana tie pa soloso qega, gua.

18

Tava Kilasa meke Tava Mate se Abusalamu

¹ Varigarani Devita sa banara sari doduru nana tie. Paqahi sa sarini pa hopeke pukuna, keke tina meke keke gogoto, meke vekoni koimata tugo sa si arini. ² Beto asa si garunu

* **17:28-29** Pa zinama vaka sa "lentil" si keke bini tugo.

taloani sa si arini. Keke pukuna te Zoabi, keke te Abisai, meke keke te Itai sa tie pa Qati, hopeke arini si palabatu nia si keke puku minate. Meke zama sa banara koa ri nana tie, “Kaqu luli koa gamu si rau,” gua se Devita.

³ “Lokari, lopu kaqu luli koa gami si agoi. Lopu votikaena koasa kana, be doduru gami si kekere meke govete, babe kukuruna sa sinoku mami gami si tava mate. Ba agoi si ka manege puta tina tu arileamu holani gami. Garomu hola pude koa mo tani pa vasileana lavata si goi, mamu garunu mae tinokae mo,” gua si arini.

⁴ “Kaqu lulia mo rau gua sapu leana hola pa mia binalabala,” olana gua sa banara. Meke turu kapae nana pa kali sasada bara si asa sipu va tokele ene vura sari na puku minate varipera pa hopeke dia pukuna pa keke tina meke keke gogoto tinoni. ⁵ Meke zama sa banara koari Zoabi e Abisai, meke Itai, “Tataru nau, mamu lopu va kaleania se Abusalamu sa tie vaqura,” gua si asa. Avoso betoa ri doduru tie varipera sapu zama nia Devita koari na koimata.

⁶ Meke taluarae la pa kali popoa sari na tie varipera te Devita, meke razai rini sari na tie Izireli pa korapa hiqohiqo pa Iparemi. ⁷ Tava kilasa sari na tie Izireli koa sa qeto minate te Devita, kaleana hola sa vina kilasa asa, sapu ari ka hiokona puta tina tie si mate pa rane asa. ⁸ Meke pa doduruna mo sa kali popoa si ta evana sa vinaripera, meke soku hola sari na tie si mate pa korapa hiqohiqo holani saripu mate pa vinaripera.

9-10 Sipu korapa varipera rini si tutuvi mo Abusalamu sari kaiqa tie te Devita. Koi koa keke miulu si asa, meke sipu haqala kaurae koa keke huda oaku lavata si asa, si soqo pa lelaṅa huda sa batuna. Haqala hola taloa nana sa kurukuru, ba se Abusalamu si isu hola nana mo. Keke ri na tie te Devita si dogorona si asa meke la tozi nia sa se Zoabi. “Palabatu, dogoria rau se Abusalamu si isu hola nana pa lelaṅa huda oaku,” gua si asa.

11 Zama se Zoabi, “Be dogoria goi, na vegua ke lopu va matea goi si asa vasina? Kote ponigo rau ka manege puta poata siliva meke keke belete varipera.”

12 Ba olaṅa sa tie, “Be guana poni au goi keke tina poata siliva, ba lopu kaqu va mate nia limaqu rau sa tuna sa baṅara. Ele avoso betoa mo gita doduru sa zinama sapu zama atu nia sa koa goi, meke koe Abisai, meke Itai, ‘Tataru nau, mamu lopu va kaleania se Abusalamu sa tie vaqura,’ gua. 13 Ba be guana va karia rau sa baṅara meke va matea se Abusalamu si kote avoso nia sa baṅara sa guguana sa meke kote avosoni sa sari doduru tiṅitona meke lopu kaqu boka lavelave hukata nau goi si rau.”

14 “Maqu lopu okipalae hoboro qua totošo koa goi si rau,” gua se Zoabi. Vagi sa si ka ṅeta hopere meke la hopereni sa pa raqaraqana Abusalamu sipu korapa toa nana meke isu hola nana pa huda oaku. 15 Meke ari ka manege puta tie te Zoabi si kamo mae meke va mate hokaria se Abusalamu.

16 Ivua Zoabi sa buki pude va nosoa sa vinaripera, meke pule mae sari nana tie varipera

pu hadu lulidi sari na tie Izireli. ¹⁷ Vagia rini sa tinina Abusalamu, meke gona voi nia rini pa keke pou lohina pa korapa hiqohiqo, meke tamunu nia kobi patu rini si asa. Sari doduru tie Izireli si govete pule beto la koa ri hopeke dia vasileana.

¹⁸ Pa totošo sipu korapa toanana se Abusalamu si tavetia sa si keke nana vinatigono telena pa Lolomo Tanisa Baᅇara, sina loke tuna koreo si asa pude va toaia sa pozana gua. Ke poza nia pozana mo sa si asa, ke pa rane ᅇnoroĩ si ta gilana sapu na vina tigonona e Abusalamu* si asa.

Ta Tozi nia Devita sa Minate te Abusalamu

¹⁹ Meke zama se Ahimaza tuna Zedoki, “Maqu haᅇala la koasa baᅇara, maqu la tozi nia sa inavoso sapu e Zihova si harupia si asa koari nana kana, gua.”

²⁰ “Lokari,” gua se Zoabi, “Ninoroĩ si lopu kaqu paleke la nia goi si keke inavoso. Kaiᅇa votiki rane tu si kaqu la si goi, lopu kamahire, sina mate sa tuna sa baᅇara.” ²¹ Beto asa, si zama la koasa nana nabulu tie pa Itiopia si asa, “La mamu tozia koa sa baᅇara gua sapu ele dogoria goi.” Todoᅇo sa nabulu meke haᅇala taloa.

²² Zama va ᅇniᅇira se Ahimaza, “Lopu talotaᅇa nia rau sapu kaqu ta evaᅇa. Va malumau mo, maqu paleke la nia tugo sa inavoso.” “Na vegua ke hiva tavetia goi sapu gua asa, ta tuqu?” nanasa gua se Zoabi. “Loke pinia kaqu vagi nia goi si asa.”

* **18:18** Lopu ta gilana sa vasina sapu koa ia sa vina tigono hie.

23 “Be nasa sapu ta evaṇa,” zama pule gua tugo se Ahimaza, “Na hiva la tugo si rau.” “Ego la tu ba goi,” gua se Zoabi. Ke haqala taloa se Ahimaza luli gorea sa sa lolomo Zodani, meke lopu sana la hola nia sa sa nabulu Itiopia.

24 Sa bara labena si koa koasa vasileana. Meke sari na sasada si koa pa vari kalina. Devita si korapa habotu nana pa varikorapadi ri karua sasada. Sa tie kopu si haele sage pa halehaleana panaulu, meke la turu pa batuna sa bara nomana. Doṇo gore si asa meke dogoria sa si keke tie korapa haqala eke mae. 25 Velavela gore si asa meke tozi nia sa sa baṇara, meke zama sa baṇara, “Be telena eke sa tie sapu mae, si na inavoso leana si paleke mae nia sa.” Meke haqala tata kamo mae nana mo sa tie.

26 Meke dogoria pule sa tie kopu si keke tie pule sapu korapa haqala luli mae, meke velavela gore pule la koa sa tie kopu sasada si asa. “Dotu, keke tie pule si korapa haqala mae he!” Olaṇa sa baṇara, “Asa ba paleke mae inavoso leana tugo,” gua si asa.

27 Zama sa tie kopu, “Sa tie sapu haqala kekenu si doṇo gua tugo e Ahimaza.” “Na tie leana si asa,” gua sa baṇara, “Na paleke mae inavoso leana si asa.”

28 Sipu haqala tata mae si asa, si velavela vura nia Ahimaza sa inavoso variva qetu koasa baṇara, meke todoṇo gore pa pepeso pa kenuna sa, meke zama, “Vahesia se Zihova sa mua Tamasa, sapu ele poninigo sa minataqara koari na tie pu kukiti nia sa mua binaṇara!”

29 “Vegua se Abusalamu sa tie vaqura, leana mo?” nanasa gua sa baṅara. Olaṅa se Ahimaza, “Baṅara, sipu garunau Zoabi sa mua koimata si rau si dogoria rau si keke tiṅitoṅa lavata sapu variva nunalana hola, ba lopu boka tozia rau sapu na sa si asa.”

30 “Turu pana hoi,” gua sa baṅara, ke la turu si asa vasina.

31 Beto asa si kamo sa nabulu Itiopia meke zama koasa baṅara, “Paleke mae nia rau sa inavoso leana koa goi baṅara. Pa rane hie si poninigo Zihova sa minataqara koari doduru tie pu kana igo,”

32 “Vegua se Abusalamu sa koreo vaqura, leana mo?” nanasa gua sa baṅara. Olaṅa sa nabulu, “Baṅara, gua sapu ele ta evaṅa koa sa si kaqu ta evaṅa tugo koari doduru mua kana, meke koari doduru tugo pu kukiti nigo si goi.”

33 Talotaṅa hola sa baṅara, ke sage la si asa koa sa lose panaulu pa batuna sa bara nuqunuquruana pa vasileana meke kabo. Sipu korapa ene sage la si kabo meke zama si asa, “Kei tuqu! Tuqu Abusalamu! Abusalamu, tuqu! Be arau mo mate hobego. Tuqu Abusalamu, tuqu!”

19

Gegesia Zoabi se Devita

1 Tozi nia rini se Zoabi sapu se Devita sa baṅara si kabo na kulusu nia sa se Abusalamu gua. ² Ke sa qinetuqetuna sa minataqara si ta ilirae na tinalotaṅa tu tadi doduru tie varipera te Devita pa rane sana, sina avoso nia rini sapu kabo alilia Devita sa tuna. ³ Pule golomo la mo pa

dia vasileana lavata sari doduru, gua tugo ri na tie varipera pu kurekure, sina govete taloa pa vinaripera si arini. ⁴ Nobi tamunia sa banara sa isumatana meke kabo va ululae, “Kei tuqu! Tuqu Abusalamu! Abusalamu, tuqu!”

⁵ La pa vetu tanisa banara se Zoabi meke zama, “Ninoroi si va kurekurei goi sari na mua tie pu harupia sa mua tinoa, meke na tinoa tadi na tumu koreo na vineki meke tadi na loamu meke sari na mua nabulu barikaleqe. ⁶ Va kari goi saripu tataru nigo meke tokani goi saripu kukiti nigo! Va bakala valeania goi sapu sari na mua koimata na mua tie si namu loke laedi koa agoi. Boka gilania rau sapu kote qetu si goi be guana toa se Abusalamu ninoroi meke mate beto si gami. ⁷ Ke la mamu valeana pulei dia binalabala sari mua tie. Zama hinokara si rau pa pozana Zihova sapu be lopu gua asa si goi, si lopu kaqu keke arini si kaqu koa somanae koa goi vugo munumunu. Meke asa sa tinasuna kaleana hola sapu kaqu ta sigiti nia goi pa doduruna sa mua tinoa.” ⁸ Beto asa si turu sa banara meke la habotu tata nana koa sa sasada barana sa vasileana lavata. Avoso nia ri nana tie sapu koa vasina si asa, ke la varigara koa sa sari doduru tie.

Pule La pa Zerusalem se Devita

Pa toso sana si ele govete pule beto la tu pa hopeke dia vasileana soti sari doduru tie Izireli. ⁹ Meke pa doduruna sa popoa si podalae varinominomie la mo si arini, “Sa banara Devita mo si harupu gita si gita koari na nada kana,” hopeke varigue si arini. “Ele harupu gita sa

koari na tie Pilisitia ba kamahire si govete nia sa se Abusalamu meke veko pania sa sa popoa. ¹⁰ Ele va madia gita se Abusalamu pude na nada banara gua, ba ele tava mate si asa pa vinaripera. Ke vegua be kaiqa tie si la podekia pude turana pule mae nia sa banara Devita?”

¹¹ Sa inavoso sapu gua vari zama nia ri na tie Izireli si ele kamo tu koe Devita sa banara. Ke garuni sa sari karua hiam ari Zedoki e Abiata pude zamai sari na koimata pa Ziuda, “Lopu hiva nia rau pude mae mumudi si gamu kasa pude varitokae meke turana pulenau si arau koasa vetu banara. ¹² Gamu kasa si na turanaqu soti, na masaqu meke na eharaqu soti. Na vegua ke kaqu gamu kasa tu sari na tie mumudi pude turana pulenau si arau?” ¹³ Tozini tugo Devita si arini pude zama guahe koe Amasa, “Na turanaqu soti mo si goi. Kamahire si va turugo rau pude koimata nia sa qeto minate pude hinobena Zoabi. Mani va mate au Tamasa si rau be lopu tavetia rau sapu gua asa!” ¹⁴ Sa zinama te Devita si sovuti va kekere betoi sari doduru tie Ziuda, ke garunu la nia zinama rini si asa, pude pule turanae koari doduru nana koimata gua.

¹⁵ Koasa nana pinule si tutuvia rina tie Ziuda pa Ovuku Zodani sa banara, saripu mae pa Qiliqali pude turana va karovia si asa pa ovuku, gua. ¹⁶ Pa totošo tugo asa se Simei sa tie Benisimane sa tuna e Qera pa vasileana Bahurimi si tuture la pa Zodani pude tutuvia se Devita sa banara, gua.* ¹⁷ Somana luli koa sa si keke tina tie pa butubutu te Benisimane, meke se Ziba sa

* **19:16** 2 Samuela 16:5-13

nabulu tanisa tatamana te Saula. Somana luli mae tugo koasa sari ka manege lima tuna koreo, meke sari ka hiokona puta nabulu. Meke kamo si arini pa Zodani, sipu lopu ele kamo sa banara. ¹⁸ Karovia rini sa ovuku pude turana karovo nia sa puku minate tanisa banara, pude tavetia gua sapu hiva nia sa banara gua.

Vata Dogoro nia Devita sa Tataru koe Simei

Sipu va namanama sa banara pude karovo gua, si mae hoqa todoño se Simei pa kenuna sa ¹⁹ meke zama, “Banara, tepa igo rau mamu mulinini sari na sinea pu ele taveti rau koasa rane sipu taluarae pa Zerusalem si goi. Mu lopu va naqiti na puku vekoni si arini. ²⁰ Banara gilania rau, sapu ele sea si rau, gua asa ke arau mo sa tie kekenu koari na butubutu Izireli sapu mae pude tutuvigo si agoi banara pa rane hie.”

²¹ Abisai sa tuna Zeruia si zama nia sapu pada pude tava mate se Simei sina zama panipania sa sa tie sapu ele vizatia Zihova pude na banara, gua.

²² Ba zama la koe Abisai se Devita meke koa sa tasina se Zoabi, “Sa ginugua hie si lopu na mia ginugua gamu kara tuna e Zeruia! Na lopu va ego au mo gamu kara pa rane ninoroi si rau! Kamahire arau mo sa banara pa Izireli meke loke tie Izireli si kaqu tava mate pa rane hie.”

²³ Meke zama tokotokoro la koe Simei se Devita, “Tozi nigo rau sapu lopu kaqu tava mate si goi.”

Va Dogoro nia Devita sa Nana Tataru Va Tukana koe Mepiboseti

24 Meke gore mae se Mepiboseti sa tuna sa tuna Saula pude tutuvia sa banara gua. Lopu daloi sa sari nenena, meke sari na gumina ba lopu kotoi sa. Sari nana poko ba lopu va via i tugo sa, seunae gua taluarae pa Zerusalem sa banara osolae kamo pule mae pa minataqara si asa.*

25 Sipu kamo se Mepiboseti sapu mae guana pa Zerusalem pude tutuvia sa banara gua, si zama sa banara koa sa, “Mepiboseti, na vegua ke lopu luli si goi koa rau?”

26 Olaña si asa, “Ele gilania mua mo, banara na ike ba rau, meke ele tozi nia tugo rau sa qua nabulu, pude va namanama ia sa qua don'ki pude boka suraña luli si rau koa goi gua, ba zama qoraqora au sa. 27 Kokoha au sa si arau koa sa guguamu agoi banara, ba agoi si kekenoño gua na mateana te Tamasa, ke mamu tavetia mo sapu leana koa goi. 28 Sari doduru tatamana tanisa tamaqu si garodi tugo pude tava mate koa goi banara ba va dogoro nau goi sa tinonoto sipu henahena pa tevolo, ke loke laena koa rau si pude tepa pulea si keketoña arilaena koa goi banara,” gua si asa.

29 Meke olaña sa banara, “Mamu lopu zama pule nia goi si keketoña. Ele vizatia tu rau sapu gamu karua Ziba kaqu varipaqahani sari na tinagotago te Saula.”

30 Ba olaña se Mepiboseti, “Mani vagi betoi mo e Ziba si arini. Pada mo koa rau sapu agoi sa qua banara si ele pule mae pa nana vetu soti.”

* 19:24 2 Samuela 9:1-13, 16:1-4

Va Dogoro nia Devita sa Tataru Va Tukana koe Bazilai

³¹ E Bazilai sa tie Qileadi, si somana luli gore mae guana tugo pa Roqelimi pude turana va karovo nia pa Ovuku Zodani sa banara, gua.*

³² Na barogosona hola se Bazilai, ka vesu navulu puta vuahenina. Tagotagona hola si asa meke ponia ginani sa sa banara toso sipu koa pa Mahanaimi si asa. ³³ Zama sa banara koa sa, “Mu luli mae koa rau pa Zerusalema, meke kote kopu nigo rau.”

³⁴ Ba olana se Bazilai, “Lopu kaqu toa va seunae si arau. Na vegua ke kaqu luli la tu koa goi banara si rau pa Zerusalema? ³⁵ Ele ka vesu navulu vuaheniqu si rau meke loketona qinetuqetu pule si garo koa rau kamahire, na ginani na kolo ba lopu boka va linilini valeani mo rau, meke lopu boka avoso valeani rau sari na mamalainidi ri na tie kerakera. Kote va tupitigo mo rau si goi banara. ³⁶ Lopu hite balabala ia tu rau pude vagia sa pinia lavata. Ke maqu ene luli vasinahite atu mo si rau koa goi pa kalina la koasa Ovuku Zodani. ³⁷ Beto tu asa, mamu tiqe va malumau pude maqu pule qua pa qua vetu. Maqu la mate tata pa popomunuana tadi na tiatamaqu. Hie sa tuqu se Kimihamu, sapu kaqu nabulu nigo. Mamu turania si asa, banara; mamu va tavete ni koa sa gua sapu balabala ia goi.”

³⁸ Olana sa banara, “Kaqu turania rau si asa meke kaqu evania rau koasa gua sapu kaqu qetu

* **19:31** 2 Samuela 17:27-29

nia goi meke gua sapu hiva nia goi si kaqu tavetia tugo rau.”

³⁹ Meke karovia Devita meke sari doduru tie sa Ovuku Zodani. Ahoa sa se Bazilai, beto asa si vala nia sa sa nana minana. Meke pule nana mo pa nana vasileana soti se Bazilai.

Varitokei nia ri na Tie Izireli meke Ziuda sa Baṅara

⁴⁰ Sipu ele va karovia ri doduru tinoni Ziuda meke kaiqa rina tinoni Izireli sa baṅara si ene la pa Qiliqali si asa, meke luli tugo se Kimihamu koa sa. ⁴¹ Meke la koa sa baṅara sari doduru tie Izireli meke zama koa sa, “Baṅara na vegua ke balabala gua tu he sari kasa tie Ziuda sara, sapu arini mo si pada pude turana taloa nigo meke va karovigo si goi meke sari mua tamatina meke sari na mua tie tugo pude karovia sa Zodani?” gua.

⁴² Zama sari na tie Ziuda, “Tavetia gami sapu gua hie sina sa baṅara si keke mo koa gami meke na vegua ke kaqu bugoro nia tugo gamu sapu gua asa? Lopu holu ponini gami ginani sa meke lopu ponini gami tiṅitoṅa tugo sa.”

⁴³ Olaṅa sari na tie Izireli, “Gami si ele ka manege totošo holani gamu gami, koasa mami tinepa koe Devita sa baṅara, ego ba na turanamia gamu si asa. Na vegua ke doṅo va gore gami tu gamu si gami? Mi balabala ia sapu gami mo zama kekenu nia guguaṅa pude turana pule nia sa baṅara.” Ba sari na tie Ziuda si ta ṅaziri holani sari na tie Izireli.

20

Na Vinagugue te Siba Koe Devita

¹ Koanana pa Qiliqali si keke tie kaleana, pozana sa si e Siba, na tuna koreo e Bikiri, pa butubutu te Benisimane. Ivua sa sa buki, meke zama vura, “Luara veko pania se Devita! Koroda lulia si asa! Tiena sa popoa Izireli, aria mada pule la pa nada popoa!”* ² Ke luara veko pania rina tinoni Izireli se Devita meke lulia rini se Siba, ba sari na tinoni Ziuda si koa hola na luli va pepekae ia rini se Devita, podalae sipu taluarae tu pa Ovuku Zodani meke kamo la gua tu pa Zerusalema.

³ Sipu kamo se Devita, koasa nana vetu banara pa Zerusalema, si vagi sa sari ka manege puta nana nabulu barikaleqe saripu va koa hola i sa pude kopu nia sa vetu banara, meke vekoi sa pa kinopu tadi na tie kopu, meke kopuni sa si arini. Poniponi ginani e Devita ba lopu eko turani sa si arini. Doduruna sa dia kinoa si koa ta kopue guana barikaleqe nabonabokodi mo vasina si arini.*

⁴ Zama la koe Amasa sa banara, “Tioko varigarani sari na tinoni Ziuda, mamu kamo pule mae tani si gamu pa koivugona.” ⁵ Topue la se Amasa pude la tioki, ba lopu kamo pule mae si asa koasa toতোসা গুয়া সপু হিবা নিয়া সা বানারা. ⁶ Ke zama la koe Abisai sa banara “Kote noma hola nia sa tinasuna te Abusalamu va mae ia e Siba koa gita. Vagi sari qua tie, mamu hadu lulia. Kote gua meke tuqe vagi sa si kaiqa vasileana

* **20:1** 1 Ban 12:16; 2 Koron 10:16 * **20:3** 2 Samuela 16:22

lavata pu ta baradi meke tasuna pude vagia gita.”
7 Ke sari na tie te Zoabi, na tie kopu tanisa banara, meke sari doduru koasa qeto minate si taluara somanae koe Abisai pa Zerusalemade pude hadu lulia se Siba. 8 Sipu kamoā rini sa patu lavata pa Qibione, si tutuvi e Amasa si arini. Va sage poko varipera se Zoabi, voi nana pa nana vovoina sa nana magu varipera meke soto nana koasa nana belete. Sipu rizu vura sa si hoqa vura sa magu varipera. 9 Zama la koe Amasa se Zoabi, “Vegua si goi ta qua baere?” guni nia sa. Tuqe vagi nia lima mataona sa sa gumina pude aho ia. 10 Lopu kopu nia Amasa sa magu varipera sapu tuqea e Zoabi pa kali limana, meke hova ia Zoabi sa tiana si asa, ke titisae pa pepeso sari laguna. Lopu sana hinoqa mate, ke lopu seke pulea e Zoabi si asa.

Ke taluarae meke luli la ia e Zoabi meke Abisai sa tasina se Siba. 11 Keke tie te Zoabi si turu kapae nana koasa tinina e Amasa meke velavela vura, “Doduru tie sapu te Zoabi meke e Devita si lulia se Zoabi!” 12 Tale eharana meke eko nana pa kokorapa sirana sa tinina e Amasa. Dogoria sa tie te Zoabi sapu noso beto sari doduru tie, ke ririhi vura nia sa pa sirana meke la nobi nia baleqete sa pa kali hiqohiqoana. 13 Mudina tava rizu sa tinina pa sirana, si lulia ri doduru se Zoabi koasa hinaduna e Siba.

14 Nuquru hola gua koasa kali popoa tadi na tinoni Izireli se Siba, meke mae koasa vasileana lavata pa Ebolo Beti Ma'aka, meke varigara sa doduruna sa butubutu te Bikiri meke nuquru luli turania rini koasa vasileana lavata. 15 Avoso nia

rina tie te Zoabi sapu koa vasina se Siba gua, ke mae vari likohae nia rini sa vasileana lavata. Tavetia rini si keke buturu pa kali goba pude rapata na haele sage pa gobana sa vasileana lavata, pude boka ta huara meke boka nuquria rini sa vasileana asa, gua. ¹⁶ Koanana si keke barikaleqe tumatumaena koasa vasileana lavata sapu kukili vura gore mae koasa goba, “Va avoso mae! Va avoso mae! Tozi nia se Zoabi pude mae gua tani. Hiva vivinei koasa si rau.” ¹⁷ La se Zoabi, meke nanasia sa, “Agoi se Zoabi?”

“Uve, arau,” gua se Zoabi.

“Va avoso au qua banara” gua sa barikaleqe, “Korapa va avoso atu si rau,” olana gua se Zoabi.

¹⁸ Meke tiqe zama sa barikaleqe, “Pukerane si zama si arini, ‘La mamu vagia sa mua inolana koasa vasileana lavata pa Ebolo,’ gua hokara mo asa si hoke tavetia rini. ¹⁹ Nomana lavata sa vasileana tamigami; keke vasileana sapu bulebulena hola meke nonona pa Izireli si asa. Na venagua tu ke hiva huaria tu goi? Hiva novalia goi sa vasileana lavata te Zihova?”

²⁰ “Lokari hokara!” gua se Zoabi. “Lopu kaqu novalia babe huaria rau sa mia vasileana lavata! ²¹ Lopu asa sa mami binalabala. Keke tie pozana e Siba sa tuna koreo e Bikiri, sapu mae guana pa togere pa Iparemi, si podalae nia sa vinagugue la koe Devita sa banara. Tuqe mae nia sa tie asa, meke kote rizu taloa mo koasa vasileana lavata si rau.”

“Kote oki karovo atunia gami sa batuna koa goi pa gobagoba,” gua sa barikaleqe. ²² Meke la tozia

sa barikaleqe koari tiena sa vasileana lavata sa nana binalabala, meke kupa ia rini sa batuna e Siba meke oki karovo la nia rini pa gobagoba koe Zoabi. Ivua sa sa buki na vina gilagila koari nana tie pude taluarae koasa vasileana lavata, meke pule pa dia popoa si arini, meke pule la koasa banara pa Zerusalem se Zoabi.

Sari na Palabatu Te Devita

²³ Koimata ni e Zoabi sari doduru koasa geto minate pa Izireli. Benaeta tuna koreo e Zehoiada si nati hiniva koari na tie kopu te Devita. ²⁴ Adoniramumu si nati hiniva koari na tie ta zukuru tinavete niniradi. Zehosapati tuna koreo e Ahiludi si nati hiniva koari na kinopudi rina kinubekubere. ²⁵ Seva si na tie kubekubere koasa vetu varipitui. Zedoki meke e Abiata sina hiama, ²⁶ meke e Ira pa vasileana nomana pa Zaea ba keke hiama soti tugo te Devita.

21

¹ Totoso koa banara se Devita si kamo si keke soŋe nomana hola pa korapadi ri ka neta vuaheni. Varavara la nia e Devita sa ginugua asa koe Zihova, meke zama se Zihova, “Gilania Rau sapu somana nia Saula meke sa nana tatamana sa vina matedi rina tinoni Qibione.” ² Sari na tie Qibione si lopu na tie Izireli, ba keke puku tie Amoraiti sapu lopu sokudi si arini. Ele tava tatara vekodi koari na tinoni Izireli si arini pude lopu kaqu tava mate, ba hiva va mate betoi Saula, sina koa gua koasa nana binalabala pude va mate pani sari na votiki tie koasa popoa tadi

na tinoni Izireli meke Ziuda.* ³ Ke tioko vagi e Devita sari na tinoni Qibione meke zamai sa, “Nasa si hiva nia gamu pude tavete poni gamu rau? Hiva va murimuria rau sa tinasuna sapu ta evaṇa koa gamu pude boka manani gamu sari na tinoni te Zihova.” ⁴ Olaṇa si arini, “Sa mami ninominomi koe Saula meke sa nana tatamana si lopu kaqu boka tava tonoto koasa siliva na qolo babe tava mate si keke koari na tie Izireli.” “Na sa tu si balabala ia gamu sapu hiva ta tokae nia gamu koa rau?” ⁵ Olaṇa si arini, “Lopu keke gami si hiva nia e Saula pude va toa hola ia pa popoa Izireli. ⁶ Va malumu maeni sari ka zuapa tuna koreo pa tutina pude mami la huqi va matei pa kenuna e Zihova pa Qibea sa vasileana te Saula sa banara ta vizatana koe Zihova.”

“Kote turaṇa atuni rau,” gua sa banara.

⁷ Ba koa gua koasa vina tatara madina sapu tavetia ari Devita e Zonatani pa varikorapadia si va lesevia e Devita se Mepiboseti sa tuna koreo e Zonatani, sapu sa tuna e Saula.* ⁸ Ba vagi sa sari Amoni meke e Mepiboseti sari karua tuna koreo e Rizipa sapu sa tuna barikaleqe e Aia. Va podo nia e Saula koe Aia se Rizipa. Vagi tugo e Devita sari ka lima tuna koreo e Merabi sa tuna barikaleqe e Saula, sapu va podoni e Adireli tuna koreo e Bazilai sapu mae guana pa popoa Mehola.* ⁹ Turaṇa lani e Devita koari na tinoni Qibione si arini, meke la huqi va matei pa toqere pa kenuna e Zihova. Meke mate varigara vasina sari ka zuapa. Tava mate si arini koasa rane

* **21:2** Zos 9:3-15 * **21:7** 1 Samuela 20:15-17; 2 Samuela 9:1-7

* **21:8** 1 Samuela 18:19

kekenu koasa pinodalaena sa tooso pakepakete tadi ri na kiko bale.

¹⁰ Ke vagi poko baika se Rizipa sa tuna barikaleqe e Aia, meke tavete ipi pa patu, vasina koa sari tomatedi ri pu tava mate. Meke koa vasina si asa koasa pinodalaena sa tooso tana pakepakete, osolae kamo sa tooso tana rukuru. Pana rane si hoke hakehakei ni sa koari na kurukuru tapuru meke pana boṅi si toketoke ni sa sari na kurukuru pinomo.

¹¹ Sipu avoso nia e Devita gua sapu evania e Rizipa, ¹² si la vagi sa susuridi sari Saula meke e Zonatani sa tuna koreo koari na tinoni Zabesi pa Qileadi. Na hiko vagi rini koa ke vetu pa Beti Sani, la vasina va sigoto vekoi rina tinoni Pilisitia koasa ranena va matea rini se Saula pa toqere Qiliboa.* ¹³ Vagi Devita sari susuridi ri Saula meke e Zonatani, meke varigarani tugo sa susuridi sari ka zuapa tie sapu ta huqi va mate. ¹⁴ Meke tiqe la pomuni rini susuridi sari Saula e Zonatani, koasa lovuna e Kisi sa tamana e Saula pa Zela koasa voloso popoa te Benisimane. Doduru gua pu garununi sa banara si ta tavete. Meke mudina asa si olaṅi Tamasa sari na dia vinaravara pa popoa.

Vinariperai La koari na Malivi Pilisitia

¹⁵ Keke vinaripera pule si ta evana pa varikorapadi ri na tie Pilisitia meke Izireli. La razai e Devita meke sari nana tie si arini. Meke koasa vinaripera asa si mabo hola se Devita. ¹⁶ Keke malivi pozana Isibi Benobi sapu palekia keke hopere boronizi sapu tata neta meke kukuru kilo

* **21:12** 1 Samuela 31:8-13

qaramu mamatana, meke sigoto nana sa nana magu varipera vaqurana. Balabala ia sa sapu kote boka va matea sa se Devita gua. ¹⁷ Ba la Abisai tuna koreo e Zeruia toka nia se Devita; raza ia sa sa malivi, meke va matea. Zama tokotokoro sari na tie te Devita, “Lopu kaqu luli pule pa vinaripera si agoi, sina agoi sa Kalalasa* tadi na tinoni Izireli meke lopu hiva siana nigo gami,” gua si arini.* ¹⁸ Mudina asa si la varipera pule si arini koari na tie Pilisitia pa Qobu. Koasa totoaso asa si va matea e Sibekai tie pa Husa si keke malivi pozana e Sapa. ¹⁹ Koa keke vinaripera pule koari tie Pilisitia pa Qobu, si la e Elehanana tuna koreo e Zaira pa Betilihema, va matea sa tasina e Qolaea pa popoa Qati, sapu sa nana hopere si moata gua tugo na hudana sa heta.

²⁰ Keke vinaripera pule pa Qati, vasina koa nana si keke malivi sapu qetu hola nia sa vinaripera. Hopeke onomo kakarutu limana na nenena. ²¹ Zama va kaleani sa sari na tinoni Izireli meke la e Zonatani sa tuna koreo e Simea, sa tasina e Devita meke va matea. ²² Sari ka made hire si tututi mae gua koari na malivi pa Qati meke tava mate koari na tie te Devita.

22

Sa Kinerā Vinarane te Devita (Sam 18)

* **21:17** Sa Hiburu si zama “Agoi si na Zuke tadi na tie Izireli.” Sa ginuana si Tamasa si va turua se Devita pude kopuni, harupi, meke lavelave hukatani sari na tie Izireli koari na dia kana.

* **21:17** 1 Baḡ 11:36; Sam 132:17

¹ Sipu harupia Zihova se Devita koe Saula meke koari doduru nana kana pule, si kera la nia Devita sa kinera hie koe Zihova.

² E Zihova sa qua patu aqoroana,
ke koa tome koa Sa si rau,
meke loke kana si boka nonovalau.

³ Sa qua Tamasa si na qua vinasare,
na qua patu heheda,
meke koa Sa si aqorae si rau.

Na qua lave;
lavelave hukata nau na kopu nau na haru-
pau Sa.

Na niniranira meke sa natina sa qua tinaharupu
si Asa;
kopu nau Sa meke harupau Sa koari na tie
nonovala.

⁴ Tepa tinokae si rau koe Zihova,
sapu garona pude tava lavata
meke harupau Sa koari na qua kana.

Vahesia se Zihova!

⁵ Tata tava mate hokara si rau,
gugua rina bogusu variva mate sapu
varidikue nau;
sari na bogusu tinahuara si nobi tamunau si
arau.

⁶ Sari na tinasuna variva matedi si koa pa vari
likohaegu,
meke sa tinapusi tana minate si soqo au.

⁷ Pa korapa qua tinasuna si tepa la koe Zihova si
rau;
tepa la tinokae si rau koa sa qua Tamasa.

Pa korapa Nana Zelepade si avosia Sa sa ma-
malainiqu,
meke toka nau Sa sipu avosia Sa sa qua
kinabo.

- 8 Meke ziziziri na niniu sa pepeso;
sa sinokiraedi rina togere si niniu,
sina bugoro sa Tamasa!
- 9 Na tunaha si vura pa isuna,
meke na nika hurununa,
meke na motete leradi si vura pa nuzuna.
- 10 Sira tukelia Sa sa manauru meke gore mae,
na lei huporona si koa pa kauru nenena.
- 11 Koi pa keke mateana tapuruna, meke gore mae
si Asa,
rerege mae si Asa koasa givusu.
- 12 Va poko pule nia si Asa koasa huporo;
meke sari na lei muhodi pu sinia na kolo si
koa pa vari likohaena Sa.
- 13 Sa malakapina sa kapi si
hurunu vura mae pa ninedalana Sa.
- 14 Beto asa si lulusu guana paka manauru se
Zihova,
meke ta avoso sa mamalainina sa Tamasa
Ululuna Hola.
- 15 Gona ni Sa sari Nana tupi meke ta hurakatae
sari Nana kana;
sa malakapina sa kapi si va goveti Sa si arini.
- 16 Sari na lolomo pa hubi lamana si ta dogoro
hokara mo,
meke sari na sinokiraedi rina pepeso si lopu
tava paere,
sipu norei Zihova sari Nana kana,
meke va bubugorae lai Sa.

- 17 Qaqama gore mae se Zihova panaulu,
meke harupau Sa,
meke daku vura nau Sa pa lamana peava.
- 18 Harupau Sa si rau koari na qua kana n̄in̄iradi
hola,
meke koari doduru pu kukiti nau;
ura n̄in̄ira hola nau rini si arau.
- 19 Sipu korapa koa si rau pa tinasuna,
si mae rapata nau rini,
ba va sare au e Zihova.
- 20 Toka nau Sa meke va seu au Sa pa tinasuna;
harupau Sa sina qetu nau Sa.
- 21 Pia au Zihova si arau sina tavete va toṅoto si
rau;
mana nau Sa si rau sina viaqu, lopus sea si
arau.
- 22 Ele va tabea rau sa tinarae te Zihova;
meke lopus va mudia rau sa qua Tamasa.
- 23 Kopu betoni rau sari doduru Nana tinarae;
lopus hite sekei rau sari Nana ginarunu.
- 24 Loke tinazutuqu si rau pa kenuna Sa,
meke ele kopu pule nau si rau pude lopus
tavete va sea.
- 25 Meke gua asa ke pia au Sa si arau,
sina tavete va toṅoto si rau,
meke gilania Sa sapu loke qua sinea si arau.
- 26 Kei Zihova, ta ronuemu si Goi koarini pu soto
va nabu koa Goi,
meke va dogoro nia Goi sa Mua tinoṅoto
koari na tie toṅoto.
- 27 Via si Goi koarini pu via,

- ba koari na tie sekesekei si guana tie seke-
sekei guni Nigo rini.
- 28 Harupi Goi saripu va pepekae,
ba kanai Goi saripu vahesi puleni,
osolae koa va pepekae si arini.
- 29 Zihova, Agoi mo, sa qua kalalasa;
ele va kalalasa ia Goi sa qua hinuporo.
- 30 Ele poni nau Goi sa ninira
pude rapati sari na qua kana
meke sa vinarane pude boka va kilasia rau
sa dia vasina varipera ninirana.
- 31 E Tamasa si tolene gua tonotodi sari Nana
tinavete;
ta ronuhola sari Nana zinama!
Guana lave si Asa koa ri doduru
pu tome koa Sa.
- 32 E Zihova mo telena sina Tamasa;
Asa mo telena sa nada Patu aqoroana.
- 33 Asa mo sa Tamasa sapu va ninira au,
toka nau Sa pa sirana gotogotona.
- 34 Va boka au Sa pude ene koari na vasina
tasunadi pa togere,*
meke lopu kaqu hite ta tubarae si arau.
- 35 Va tumatumae nau Sa pude varipera,
ke boka navea rau sa bokala ninirana hola.
- 36 Kei Zihova, lavelave hukata nau Agoi meke
toka nau pude va kilasi sari na qua kana;
koasa Mua vinapepekae si tava lavata si rau.
- 37 Ele va labe poni au Goi sa sirana,

* 22:34 Hbk 3:19

ke lopu vagi au ri na qua kana,
meke lopu hite hoqa si arau.

- 38 Hadu luli rau sari na qua kana meke va kilasi
rau si arini;
lopu hite noso si rau osolae va mate betoi
rau si arini.
- 39 Seke va hoqai rau si arini, ke lopu boka turu
pule;
mate eko mo pa kenuqu rau si arini.
- 40 Ele poni nau Goi sa ninira pa vinaripera,
meke va todoi sari na qua kana pa kenuqu
rau.
- 41 Ele va govete taloai Goi koa rau sari na qua
kana;
meke ele va matei rau saripu kukiti nau.
- 42 Tapa tinokae, ba loke tie harupi si arini;
Tapa la koe Zihova si arini, ba lopu olani Sa.
- 43 Muzara va umumi rau si arini, meke ta evanae
guana kavuru;
neti va konekonei rau si arini guana kosiri
pa sirana.
- 44 Ele harupau Goi si rau koari na tie va
karikaridi;
meke ele va banara au Goi koari na bu-
tubutu;
sari na tinoni pu lopu gilani rau ba nabulu
nau rini.
- 45 Sari na tie karovodi si mae todoi pa kenuqu
rau;
pana avosau rini si arau, si va tabe mo si
arini.

- 46 Matagutu hola meke neneqara vura mae gua tu koari na dia vetu variperā ta bara va niñiradi si arini.
- 47 Toana se Zihova! Mani tava lavata sa qua patu aqoroana!
Maqu vahesia sa Tamasa, sa patu aqoroana, sa qua hinarupu!
- 48 Poni nau Sa sa minataqara koari na qua kana; toka nau Sa pude va kilasi sari na votiki butubutu,
49 meke harupau Sa si rau koari na qua kana.

Ke Zihova, Agoi ele va mataqarau si rau koari na qua kana.
Meke lavelave hukata nau Goi koari na tie noñovala.

50 Gua asa, ke kote vahesigo rau si Goi pa vari korapadi ri na butubutu huporodi;
meke kera vahesia rau sa Pozamu Zihova!*

51 Ponia Tamasa sa minataqara lavata koasa Nana banara;
vata dogoro nia Sa sa Nana tataru nabuna koasa pu ele vizatia Sa.
Koe Devita meke koari na tutina ninae rane.

23

Sari na Zinama Vina Betobeto te Devita

¹ Devita sa tuna Zese si na tie sapu va arilaena ia Tamasa, sapu ele ta vizatana koasa Tamasa Ululuna Hola te Zekopi pude na banara, meke asa sapu tavetedi sari na kinaera arileadi tadi pa

* 22:50 Rom 15:9

Izireli. Hire sari na zinama vina betobeto te Devita:

- ² Sa Maqomaqona e Zihova si zama koa rau;
sa nana inavoso si koa mo pa beruqu rau.
- ³ Ele zama sa Tamasa pa Izireli;
sa tie kopu pa Izireli si ele zama koa rau:
“Sa banara sapu koa tofoli pa tinonoto
sapu koa banara pa vinatabena sa Tamasa,
- ⁴ si kekenono gua tugo sa rimata
sapu nedala vura mae koa sa vaqavaqasa
bulebulena;
sa rimata sapu lovuru sagea duduli pa
pepeso.”
- ⁵ Meke gua asa sapu kaqu mana guni sa Tamasa
sari na tutiqu,
sina ele tavetia Sa si keke vinariva egoi koa
holana koa rau,
na vinariva egoi sapu lopu kaqu boka ta
kumata,
na vina tatara sapu lopu kaqu ta hobe.
Asa mo sa doduruna sapu okoro nia rau;
sa qua vinarane,
sapu kaqu va maea Tamasa.
- ⁶ Ba sari na tie huporo si kekenono gua tugo sari
na huda rakihi saripu ta oki palae;
loke tie si boka tanini si arini pa limadi soti.
- ⁷ Kaqu tavetavete nia Goi si keke aeana babe na
hopere;
kaqu ta sulu palae beto si arini.

*Sari na Tie Varane te Devita
(1 Koronikolo 11:10-41)*

⁸ Hire pozadi sari na tie varipera bokabokadi te Devita: vina keke si e Zosepa Basebeti pa Takemoni, sapu sa koimata koari “Ka Neta”. Hiru nia sa sa nana hopere pa vinaripera koari ka vesu gogoto meke va mate betoi sa si arini. ⁹ Sa vina rua koari ka neta tie bokabokadi si e Eleaza tuna koreo e Dodo, pa butubutu te Aho. Keke rane si tepatepai ri kara Devita sari na tie Pilisitia sapu mae varipera. Togolo pule sari na tie Izireli, ¹⁰ ba turu va nabu si asa meke razai sa sari na tinoni Pilisitia, osolae gogomo sa limana meke lopu boka taluarae sa magu varipera. Sa minataqara lavata si ponini e Zihova koasa rane asa. Mudina sapu hola sapu gua asa si pule la vasina koa se Eleaza sari na tinoni Izireli meke la va gore vagi rini sari na poko varipera koarini pu matedi.

¹¹ Sa vina neta koari ke neta tie bokabokadi si e Sama tuna koreo e Agi, pa Hara. Varigara pa Lehi sari na tinoni Pilisitia, vasina koa sa inuma lenitili. Goveteni rina tinoni Izireli sari na tie Pilisitia, ¹² ba turu va nabu se Sama koasa inuma, toketoke nia sa, meke va matei sa sari na tie Pilisitia. Sa minataqara lavata si poni nia Zihova koasa pa rane asa.

¹³ Tata koasa totošo tana pakepakete, ka neta nati palabatu koari ka tolonavulu puta tie varipera si gore la koasa bae pa Adulamu, vasina koa se Devita, sipu korapa koa pa lolomo Repaemi sari na tie Pilisitia. ¹⁴ Koasa totošo asa si koa ia Devita sa togere ta barana, meke koa ia ri puku tie Pilisitia si pa Betilihema. ¹⁵ Balabala pule se Devita meke zama, “Kei be keke tie mo la utuvu poniau kolo napo koasa berukehe pa

kali sasada pa Betilihema.” ¹⁶ Varipera nuquru la sari ka neta tie varane koari na tinoni Pilisitia, meke la utuvu vagi kolo napo koasa berukehe, meke paleke pule la vala nia rini koe Devita. Ba korona napo ia sa; meke zoropo nia sa pude guana vinariponi la koe Zihova. ¹⁷ Meke zama si asa, “Zihova lopu boka napoa rau si hie! Kote guana napoi mo rau eharadi sari na tie pu tasuna pa dia tinoa!” Ke korona napoa sa. Arini sari na tinavete mataqaradi saripu taveti ri ka neta tie varane.

¹⁸ Abisai sa tasina e Zoabi (sa tinadia si e Zerua) sina koimata koari ka Tolonavulu Puta Tie Varane. Nana hopere si varipera nia sa meke va mate betoi sa sari ka neta gogoto tie, meke tava ululu pozana koari ka tolonavulu puta tie varane sara. ¹⁹ Bokaboka holani sa sari ka Tolonavulu Puta meke ta evanae na dia koimata, ba lopu bokaboka holani tugo sa sari ka neta.

²⁰ Benaea tuna koreo e Zehoiada pa Kabuzili, si keke tie bokabokana pa vinaripera. Soku tinavete mataqaradi si taveti sa, kekenono gua koasa vina matedi ri karua tie varane pa Moabi. Keke toso si nuquru gore la ia sa pa pou sapu koa ia laione koasa rane sipu sinou sa popoa meke va matea sa. ²¹ Keke tie Izipi tugo si va matea sa, na tie nomana hola si asa sapu tuqea nana hopere. Na kukuru huda moatana la seke nia sa, meke saputu vagia sa pa limana sa nana hopere, meke huma va matea nia sa koasa. ²² Arini sari na tinavete mataqaradi te Benaea tuna e Zehoiada, sapu keke tugo koari ka tolonavulu puta. ²³ Hola koari ka tolonavulu puta sa vina lavata vagia sa, ba lopu bokaboka

gua tugo ari ka neta. Vekoa Devita si asa, pude na tie matamata koari nana tie kopu. ²⁴⁻³⁹ Kaiqa tie pule koari ka tolongavulu puta pu somana si:

Asahele, tasina Zoabi.

Elehanana sa tuna koreo e Dodo pa Betilihema,
Sama meke Elika pa Harodi,

Helezi pa Peleti,

Ira tuna koreo e Ikesi pa Tekoa,

Abieza pa Anatoti,

Mebunai pa Husa,

Zalamoni pa Aho,

Maharai pa Netopa,

Helebi tuna koreo e Bana pa Netopa,

Itai tuna koreo e Ribai pa Qibea pa Benisimane,

Benaea pa Piratoni,

Hidai pa lolomo tata pa Qasi,

Abialaboni pa Araba,

Azamaveti pa Bahurimi,

Eliaba pa Salaboni,

sari na tuna koreo e Zaseni, si ari Zonatani sa
tuna Sama pa Hava,

Ahiamana tuna koreo e Sara pa Hara,

Elipeleti tuna koreo e Ahasibai pa popoa
Ma'aka,

Eliami tuna koreo Ahitopeli pa popoa Qilo,

Hiziro pa Kameli,

Pa'arai pa Araba,

Iqala tuna koreo e Netani pa Zoba,

Bani pa Qadi,

Zelevi pa Amoni,

Naharai pa Biaroti, tie paleke poko variperana te
Zoabi,

Ira meke Qarebi pa Zatiri,

Uraea sa tie Hitaiti.
Ka tolonavulu zuapa vinarigaraedi sari na tie
varipera bokabokadi.

24

Nae Tie se Devita (1 Koronikolo 21:1-27)

¹ Hie si keke totošo pule sapu bugoroni e Zihova sari na tinoni Izireli, meke sovutia Sa se Devita pude va tutuvu ni tinasuna sarini. Zama la koasa se Zihova, “La mamu nae i sari na tinoni Izireli meke Ziuda.” ² Ke vala zinama se Devita koe Zoabi sa palabatu koasa nana geto minate, “Mamu ene luli sari mua tie nomadi, mamu enea sa doduruna sa butubutu Izireli, podalae pa kali hukihukirina meke duta kamo pa vinabetona sa popoa, meke naei sari na tinoni. Hiva gilania rau sapu ka visa si korapa koa.”

³ Ba olania Zoabi sa banara, “Mani va sokui e Zihova sari na tinoni Izireli, keke gogoto totošo hola nia sapu korapa koa hire, meke kaqu toa kamo na dogoria goi sapu gua evania Sa.” ⁴ Ba zama ia sa banara se Zoabi meke sari na nana tie pude lulia sa nana ginarunu. Taluarae si arini koasa meke vura la nae i rini sari na tinoni Izireli.

⁵ Gore karovia rini sa Ovuku Zodani meke puta pa kali mataona sa popoa Aroere, sa vasileana lavata pa vari korapana sa lolomo, koasa popoa Qadi. Topue gua vasina si arini meke ene sage la pa Zaza, ⁶ meke la gua pa Qileadi meke pa Kadesi koasa popoa tadi na tie Hitaiti, tiqe gore la gua pa Dani, meke taluarae pa Dani meke gore lulia rini sa lodu rimata la gua pa Saedoni. ⁷ Meke

ene la gua si arini koasa vasileana lavata sapu ta barana pa Taea, kamo la gua tu koari doduru vasileana lavata tadi na tie Hivaiti meke na tie Kenani, mumudi hokara si pa vasileana Biasiba, pa popoa Negevi pa kali matao* pa popoa Ziuda. ⁸ Ke hola ka sia sidara hiokona puta rane si kekere pule la pa Zerusalem si arini, ene va upatia rini sa doduru popoa. ⁹ La tozia rini koasa banara sa doduru ninaedi rina tie sapu garo pude somana koasa geto minate: vesu gogoto tina tie pa Izireli meke lima gogoto tina si pa Ziuda.

¹⁰ Sipu ele beto naei e Devita sari na tie, si kurekure pule nia telena si asa, meke zama la si asa koe Zihova, “Sinea nomana si tavetia rau koasa ginugua hie! Taleoso nau, na dinuviduvili si tavetia rau.” ¹¹⁻¹² Zama la koe Qadi se Zihova, “La mamu tozi nia se Devita sapu ka neta vina kilasa si koadia, mani vizatia si keke meke kote evania Rau gua sapu vizatia sa.” Pana munumunu sipu vanunu se Devita, ¹³ Qadi sa poropita sapu sa tie dodogorae te Devita, si la koasa meke tozi nia sapu gua tozi nia e Zihova, meke nanasia sa, “Avei koari ka neta vina kilasa si kaqu vizatia goi? Neta vuaheni sone pa mua popoa, ba neta sidara govete koari mua kana, babe neta rane oza pa mua popoa? Ego, mamu balabala paki mamu tozi nau sapu na inolana sa si kaqu paleke pule la nia rau koe Zihova.”

¹⁴ Olanā se Devita, “Tasuna hola sa qua vinizata! Ba lopu hiva tava kilasa pa keke tie

* **24:7** Kali matao be tia la pa kali gasa rimata.

si rau. Mani telena e Zihova va kilasa gami, sina noma hola tugo sa Nana tataru.”

¹⁵ Ke garunu la nia e Zihova sa oza pa Izireli, podalae pana munumunu meke kamo tu koasa totošo pu vizatia Sa pude noso. Podalae pa hukihukirina sa popoa meke kamo la koasa kali hukihukirina, ka zuapa navulu puta tina tie Izireli si mate. ¹⁶ Sipu podalae hiva va matei sa mateana te Zihova si pa Zerusalemā, si hobeā e Zihova sa Nana binalabala koasa vina kilasadi rina tie, meke zama ia Sa sa mateana sapu va matedi ri, “Beto! Pada mo!” Turu kapae nana sa mateana koasa vasina te Aruna, sa tie Zebusaiti, pa vasina vari paqaha kiko huiti koari na qaqalotodi.

¹⁷ Dogoria e Devita sa mateana sapu va matedi sari na tie, ke zama la koe Zihova si asa, “Arau mo si tavetia sa sineā, meke va naei sari na tie varipera. Ba sari na tie hire si kekeṅoṅo gua rina sipi, nasa sa dia sineā? Arau meke sa qua kinoa tatamana si pada pude tava kilasa.”

¹⁸ Ranena tugo asa si la se Qadi koe Devita meke tozi nia, “Sage la koasa vasina te Aruna sapu varipaqaha ni kiko huiti koari na qaqalotodi, mamu la tavetia si keke hope te Zihova.”

¹⁹ Va tabea e Devita sa zinama te Zihova meke sage la, gua sapu tozi nia e Qadi koasa. ²⁰ Doṅo gore se Aruna meke dogoria sa sa banara meke sari nana palabatu nomadi korapa sage mae gua koasa. Todoṅo gore pa pepeso pa kenuna e Devita si asa, ²¹ meke nanasa, “Qua banara, nasa si mae nia goi tani?” Olanā se Devita, “Mae pude holu vagia sa mua vasina vari paqaha kiko huiti

koari na qaḡalotodi, meke tavetia keke hope te Zihova, pude boka va nosoa sa oza.”

²² “Vagia, qua baḡara,” gua se Aruna, “mamu ponia koe Zihova gua sapu balabala ia goi. Hire sari na bulumakao pude va vukivukihi guana vinariponi koasa hope; hire sari na dia ioki * na labelabete hatara pude suḡa ni nika.” ²³ Vala betoni Aruna koasa baḡara meke zama ia sa, “Mani ḡetu nia e Zihova sa mua Tamasa sa mua vina vukivukihi.”

²⁴ Ba olaḡa sa baḡara, “Lokari kote holui rau koa goi. Lopu kaḡu valani rau koe Zihova sa qua Tamasa sari na vinukivukihi sapu vagi mokai rau.” Ke holua sa sa vasina varipaḡaha ni kiko huiti koari na qaḡalotodi meke sari na bulumakao koari ka lima ḡavulu puta poata siliva. ²⁵ Meke tiḡe kuria sa sa hope te Zihova meke veko vala nia sa sa vinukivukihi vina uḡuḡu meke sa vinukivukihi binaere. Olaḡia e Zihova sa nana vinaravara, meke tava noso sa oza pa Izireli.

* **24:22** Sa ioki si na labete sapu hake pa ruadi rina bulumakao pude dakui sari na hudadi na hatara paḡapaḡaha kiko koari na qaḡaloto.

xcv

Buka Hope
The Holy Bible in the Roviana language of the
Solomon Islands
Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon
Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5